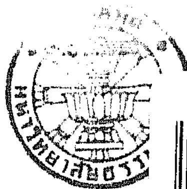
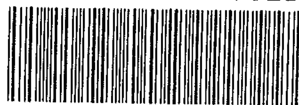

กฎมณเฑียรบาล กรุงกัมพูชา

มหาอำมาตย์ตรี พระยาญาณประกาศ

(เลื่อน ศุภศิริวัฒน์)

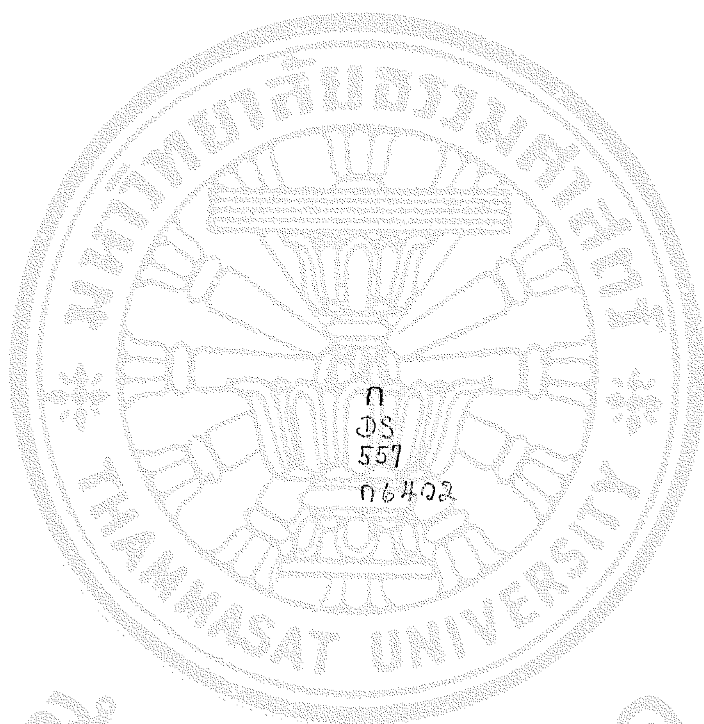
พิมพ์ในงานศพ

หลวงกรุงศรีบริรักษ์บิดา

แล คุณหญิงเลื่อน ญาณประกาศ ภรรยา

ปีมแม พ. ศ. ๒๔๖๒

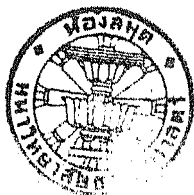
พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
THAMMASAT UNIVERSITY
สำนักหอสมุด

คำนำ

มหาอำมาตย์ตรี พระยาญาณประกาศ (เลื่อน ศุภศิริวัฒน์) ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ จะทำการปลงศพสนองคุณหลวงกรุงศรีบริรักษ์ ผู้บิดา แลศพคุณหญิงเลื่อน ญาณประกาศ ต จ. ภรรยาด้วยในงานเดียวกัน มีศรัทธาจะพิมพ์หนังสือเปนของแจกในงานศพสักเรื่อง ๑ มาแจ้งความต่อกรรมการหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนคร ขอให้ช่วยเลือกเรื่องหนังสือให้

ข้าพเจ้าเห็นว่า พระยาญาณประกาศ เปนผู้พิพากษา ผู้ที่จะได้รับหนังสือแจกไปคงจะอยู่ในมณฑลเนติบัณฑิตโดยมาก ถ้าเลือกเรื่องในทางกฎหมายให้พิมพ์เห็นจะพอใจแก่ผู้ที่จะได้รับแจกไป หนังสือกฎหมายที่แปลก ๆ หอพระสมุด ฯ ได้มาใหม่มีกฎหมายของกรุงกัมพูชา ซึ่งได้ขอคัดมาจากรัฐบาลกรุงกัมพูชาไม่ช้านัก ด้วยเห็นว่ากฎหมายเก่าของเมืองไทยกับกฎหมายเก่าของเมืองเขมรมีแบบแผนเปนอย่างเดียวกัน ถ้าได้ฉบับของเขมรมาไว้ ผู้ที่เอาใจใส่ในการสอบสวนกฎหมายเก่าก็จะได้สอบสวนให้เจริญทางความรู้กฎหมาย แลกฎหมายเขมรที่ได้มาเหล่านี้ หอพระสมุด ฯ ได้ลองให้ล่ามแปลออกเปนภาษาไทยแล้วแต่บางลักษณ ได้ให้พิมพ์ลักษณทายกรรมกรไปเมื่อเร็ว ๆ นี้ลักษณ ๑ ส่วนของพระยาญาณประกาศ ข้าพเจ้าจึงเลือกกฎมณเฑียรบาลเขมรให้พิมพ์

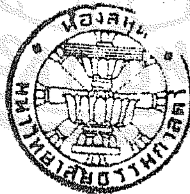
กฎมณเฑียรบาลเขมร ดูไม่เก่าเหมือนกฎมณเฑียรบาลไทย เห็นจะเปนเพราะชำระเรียบเรียงกันหลายคราว ด้วยกรุงกัมพูชาแต่ก่อนมาเกิดจลาจลบ่อย ๆ ตำหรับตำราที่มีมักแตกฉานซ่านเซ็น บ้านเมืองเปนปรกติคราว ๑ ก็ต้องรวบรวมกฎหมายกันใหม่ครั้ง ๑ กฎมณเฑียรบาลกรุงกัมพูชานี้ ปรากฏในบานแพนกว่า พึ่งรวบรวมในครั้งองค์สมเด็จพระนโรดม เมื่อปีกุญ พ.ศ. ๒๔๑๘ ตรงกับในรัชกาลที่ ๕ กรุงรัตนโกสินทรนี้เอง พิเคราะห์ดูความเปนกฎหมายตั้งใหม่ก็มีบ้าง เอากฎหมายเดิมมารวบรวมก็มีบ้าง มีเรื่องเล่ากันว่า เมื่อองค์สมเด็จพระนโรดมจะตั้งกฎมณเฑียรบาลนี้ ได้หารือเรสิดังฝรั่งเศส ท่านองเรสิดังคนนั้นจะไม่ชำนาญภาษาเขมรคงไม่ได้ตรวจตราถ้วนถี่ จึงให้อนุมัติ ครั้นตั้งกฎหมายนี้แล้ว มีคดีอันใดอันหนึ่งเกิดขึ้นที่ในวังเมืองพนมเปญ องค์สมเด็จพระนโรดมจะลงอาญาตามกฎมณเฑียรบาล เรสิดังฝรั่งเศสแย้งว่าอาญาแรงนักเกินกว่าความผิด องค์สมเด็จพระนโรดมโต้ว่า กฎหมายนี้เมื่อจะตั้งฝรั่งเศสก็ได้เห็นชอบยอมให้ตั้งแล้ว ไยจะมาห้ามไม่ให้บังคับคดีตามกฎหมาย เกิดทุ่มเถียงกัน แต่ลงปลายจะยุติอย่างไรหาทราบต่อไปไม่ ข้าพเจ้าเชื่อว่าท่านทั้งหลายที่เอาใจใส่ในกฎหมายต่าง ๆ คงจะพอใจอ่านกฎมณเฑียรบาลกรุงกัมพูชาที่พิมพ์ในสมุดเล่มนี้ เปนอย่างของแปลก ๆ แลเปนเครื่องประดับสติปัญญาได้บ้าง

ข้าพเจ้าขออนุโมทนาในกุศลบุญราษีทักษิณานุปทาน ซึ่งมหาอำมาตย์ตรี พระยาญาณประกาศ ได้ทำการปลงศพสนองคุณ หลวงกรุงศรีบริรักษ์ ผู้บิดา ด้วยความกตัญญูกตะเวที แลปลงศพคุณหญิงเลื่อน ญาณประกาศภรรยา ทั้งได้พิมพ์หนังสือเรื่องนี้ให้ ได้อ่านกันแพร่หลาย เชื่อว่าท่านทั้งหลายที่ได้ รับสมุดเล่มนี้ไปอ่านคงจะอนุโมทนาทั่วกัน

ดำรง ราชานุภาพ สภานายก

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๒

กฎมณเฑียรบาลกรุงกัมพูชา

๑ ศุภมัสดุ ๑๒๓๗ สักขระสังวัจฉรมาเสมิคิถิยัง เปนปัจจุบันกาลกำหนด ในพระบาทสมเด็จพระนโรดมรามา ขรมวงษ์องคเทวา พระเจ้ากรุงกัมพูชาธิบดี ซึ่งเปนเจ้าชีวิตรเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ทรงพระคุณอันประเสริฐ เสด็จออกประทับณพระที่นั่งบรรยงก์รัตนาศน์ มหาปราสาท อันประดับด้วยทิพยเทศวิเศษประเสริฐ ในพระบรมราชวังจตุรมุขเปนปัจฉิมทิศาภาค แม่น้ำประจบน่าเปนสี่แยก จวนสมัยในเวลาวันหนึ่ง

มีมหาดเล็กคนหนึ่งชื่ออ้ายกุย อักตัญญูทรยศคิดกระบถทำอนาจารอันธการกับด้วยนักแม่นางจอมมารดาซ้อย ยังอาจล่วงลเมิดเข้าไปในพระบรมมหาราชวังจตุรมุข นอนด้วยกันยนตำหนัก ที่นักแม่นางจอมมารดาซ้อยอยู่ในพระบรมมหาราชวังจตุรมุขได้สองวันสองคืน กรมวังจับตัวได้ส่งไปให้ปฤกษาโทษตามบทกฎพระอัยการ แล้วให้ประหารชีวิตรอ้ายกุยอักตัญญู กับหญิงสองคน อีกันทังแห ๑ อีเขียว ๑ มันเปนผู้สมรู้ร่วมคิดด้วยกัน ให้เอาไปประหารชีวิตรเสียด้วยลูกปืนกาปีนทั้สองโหลสิ้นแล้ว ให้พันคอเสียบประจานไว้ ส่วนนักแม่นางจอมมารดาซ้อยให้พันด้วยตายนั้นไม่ควร ต้องให้ยิงด้วยปืน เพราะมีพระราชบุตรอยู่สองพระองค์ กระษัตริ กระษัตรดารา ยังทรงพระชนม์อยู่องค์หนึ่ง

จึ่งมีพระบรมราชโองการบัณฑูรพระบรมนารถ ดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ทรงพระราชทานสารตรากำหนดบทพระอัยการให้แก่ออกญาพระยาสุนทรรจนา เจ้ากรม (พุ่ม) ชื่อลักษณมณเฑียรบาล เพื่อจะได้ปรายปรามลงพระราชอาญาแก่พวกพาล ไม่ให้พวกบริสัชร่วมประเวณีเอาเยี่ยงอย่างต่อไป ถ้าผู้ใดทนงองอาจเข้าไปร่วมประเวณี ฤๅกระทำอนาจารกับหญิงในพระบรมมหาราชวังก็ดี ฤๅทำอุบาทว์ล่วงลเมิดพระราชบัญญัติก็ดี ท่านว่ามันต้องโทษตามบทพระอัยการตั้งบัญญัติไว้ตามลำดับกันมานี้

๏ มาตรา ๑ พระราชบัญญัติห้ามปราม พระบรมนารถวงษานุวงษ์ องค์พระยุรยักเยาว เจ้าราชวงษ์องค์พระราชบุตรีราชบุตราภาคิไนยา ราชนุโต ราชนุตา พระภูวนัยราชา พระเชษฐา พระอนุชาบวรภูสาร มหามเหษีเทพีฉายา พระแม่นาง พระนาง นักนาง พระสนมกรมการ ศฤงฆารบริวาร เสาร์เล็ก เสาร์ไชย ผู้เถ้าผู้แก่ ท้าวหม่อม จอม ข้าราชการฝ่ายใน อรรคเสนาบดี ออกญา พระยา พระหลวงขุนคุณหมื่นมุลนาย ซึ่งเปนข้าราชการฝ่ายในฝ่ายนอกจงจดจำให้มั่น ในลักษโณวาทวจนอัยการกฎมณเฑียรบาล ให้สันทัดชัดเจนบทกำหนดห้ามตามพระราชบัญญัติให้ถูกต้องตามประเวณี จึ่งเจริญผลประโยชน์ตั้งใจปรานีปรานอมถนอมปฏิบัติ กำจัดทุกข์โทษโพยไภยในราชทัณฑ์ ถ้าไม่พากเพียรเรียนฝึกหัดให้ชัดเจนตามพระราชบัญญัติ แลไม่โคดขามเกรงกลัวพระราชอาญา ต้องโทษในบทอัยการตามโทษานุโทษหนักเบา ฯ

๑ มาตรา ๒ พระราชบัญญัติห้ามปรามประการใดในพระบรมมหาราชวังก็ดี ในพระราชวังก็ดี ในบวรราชวังก็ดี ในพระราชวังก็ดี กับวังกำแพงใด (ให้) สมุหยาญซี่เสมียนตรากรมวังกำหนดกฎตราไว้ ปิดที่ทวารประตูวังทั้ง ๔ ทิศ ถ้าสมุหยาญซี เสมียนตรากรมวังไม่กำหนดกฎตราไว้ตามพระราชบัญญัติ ให้ทำโทษโบยมันด้วยลวดหนัง ๒๕ ขวับ เจียนใบหูครั้งละข้างหนึ่ง ถ้าหากว่ามันลืมครั้งที่ ๒ อีกให้โบยด้วยลวดหนัง ๕๐ แล้วเจียนใบหูเสียทั้งสองข้าง ถ้ามันลืมครั้งที่ ๓ ให้โบยด้วยลวดหนัง ๖๐ ขวับ แล้วให้ปรับลเมิดพระราชบัญญัติเอาตัวออกจากราชการเสีย ฯ

๑ มาตรา ๓ บทพระอัยการกรมล้อมพระราชวังทุกเวลากลางคืนกลางวัน ให้ย่องแอบมองดูลาดตระเวนเดินไปเดินมาทั้งข้างในแลข้างนอก ตรวจตรารักษาพระราชวัง ดูเห็นหักพัง ให้ขวนขวายซ่อมแซมทำให้แน่นหนา ระวังดูมนุษย์แลสัตว์ซึ่งจะทำให้หักพังเสียหายไป ให้ขับไล่ออกเสียให้ห่าง ตีขับปรายปรามทำตามโทษานุโทษที่กำหนดไว้ในบทพระอัยการ แลให้ตรวจตราดูบ้านเรือนข้างนอกให้ออกไปให้ห่างเสียจากเชิงพระราชวัง อย่าให้ตั้งติดชิดกำแพงพระราชวังป้องกันเพลิงไหม้ลุกลามติดถึงพระราชวัง แล้วให้ดูรักษาชำระถากถางหญ้ารกรอบเชิงพระราชวัง ทำทางให้เดินลาดตระเวนได้รอบเชิงพระราชวัง ถ้ากรมล้อมพระราชวัง ไม่ตรวจตรารักษาตามกำหนดบทพระอัยการนี้ ทำเฉยสละละเสียให้มีช่องแตกหักทำลาย สัตว์ฤๅ

โจรผู้ร้ายศัตรูเบียดเบียนเข้าไปได้ ท่านว่ามันต้องโทษละเมิดพระราชอาญาใน ๖ สถาน ๆ ๑ ให้ตัดตอริบเอาทรัพย์ อีกสถาน ๑ ให้เอาตัวมันลงเปนพลหญ้าช้าง อีกสถาน ๑ ให้โบยด้วยลวดหนัง ๕๐ ขวับ เอาตัวออกจากราชการ อีกสถาน ๑ ให้ลงโทษปรับเอาทรัพย์เจ้าพนักงานนั้น แทนโจรผู้ร้ายที่เข้าในพระราชวัง อีกสถาน ๑ ให้โบยด้วยลวดหนัง ๒๕ ขวับ อีกสถาน ๑ ให้จำขัง ๑ เดือน ควรทำโทษสถานใด ก็ให้ทำโทษสถานนั้น ตามโทษานุโทษหนักแลเบา ฯ

๏ มาตรา ๔ ถ้ากรมล้อมพระราชวังในฤานอก ละเลยไม่ตรวจตราดูแลพระราชวัง พระราชวังแตกหักไม่ขวนขวายซ่อมแซม ให้โจรผู้ร้ายแลศัตรูลักลอบเบียดเสียดเข้าไปปล้นในพระราชวังก็ดี ฤๅทำให้ตกเนื้อตกใจก็ดี ให้มันเอาเพลิงเผาตำหนักฤๅบ้านเรือนในพระราชวังก็ดี ฤๅมันปล้นยกเอาสิ่งของในพระราชวังโดยอำนาจ มันฆ่าฟันคนในพระราชวังให้พิการหนักฤๅถึงตายก็ดี ฤๅมันปล่อยสัตว์ให้เข้าไปขวิดชนเหยียบย่ำทับคนในพระราชวังให้พิการมีบาดเจ็บถึงตายก็ดี ต้องโทษกรมล้อมพระราชวังถึงตาย แล้วให้ริบทรัพย์เปนพินัยหลวง ฯ

๏ มาตรา ๕ บทอัยการกรมล้อมพระราชวัง ถ้าโจรผู้ร้ายมันบังอาจล่วงละเมิดลอบลักเข้าไปตามช่องที่หักพัง ไปหลับนอนในพระราชวัง กระทำชู้กับด้วยกระสัตรีมเหษี สัตรีที่ทรงซอบพระไทยก็ดี มันลักพาเอาออกจากพระราชวังไปได้ก็ดี หญิงในพระราชวังหนีออกไปได้ก็ดี ฤๅลักซ่อนทรัพย์ไปจากพระราชวัง คนใด ๆ พบจับตัวได้ก็ดี ท่านว่าต้องโทษกรมล้อมพระราชวังให้ริบทรัพย์เปนพินัยหลวง แล้วให้เอาตัวมันเข้าเปนพลหญ้าช้างหลวง ฯ

๏ มาตรา ๖ อ้ายพวกโจรผู้ร้ายมันลอบลักเข้าไปตามช่องพระราชวังที่มีรอยแตกหักนั้น มันไปกระทำชู้กับข่าวไพร่ของนักแม่นางฤๅข่าวของเจ้าจิตรเจ้าจอมข้างในก็ดี ถ้ามันลักพาหนีออกไปจับได้ก็ดี ฤๅหญิงในพระราชวังหนีออกไปจับได้ก็ดี ฤๅสัตว์ที่เลี้ยงไว้หลุดออกไปจับได้ก็ดี ถ้าสัตว์ดุร้ายมันเข้าไปกระทำร้ายแก่คนในพระราชวังให้ตกใจก็ดี ต้องโทษกรมล้อมพระราชวังให้ ไขยด้วยลวดหนัง ๕๐ ขวับ แล้วให้เอาตัวออกจากราชการเสีย ฯ

๏ มาตรา ๗ ถ้าโจรผู้ร้ายลอบลักเข้าไปตามช่องพระราชวัง ลักทรัพย์สิ่งของในพระราชวังนำออกไปจับได้ฤๅไม่ได้ก็ดี ถ้าชายหญิงในพระราชวังลักเอาทรัพย์สิ่งของนำออกไปหายจับไม่ได้ก็ดี ถ้าโจรชายหญิงข้างในฤๅข้างนอกมันลอบลักยิงแทงฟันตบตี ฤๅมันวางยาพิศม์นักแม่นางจอมในพระราชวัง แล้วมันหนีไปหายจับได้ ไม่ได้ก็ดี พิจารณาเปนสัตย์ ถ้าทรัพย์ที่มันลักไปนั้นเปนพระราชทรัพย์ มันยิงแทงฟันตบตีฤๅมันวางยาเมา ถูกเจ้าชีวิตรเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ฤๅถูกพระอรรคมเหษี สมเด็จพระราชนุโต สมเด็จพระราชนุตา หลานเธอชายหญิง ฤๅนักนางเจ้าจอมที่ทรงโปรดชอบพระราชหฤไทยใด ๆ นั้น ให้ต้องโทษกรมล้อมพระราชวังต่างโจร ถ้าสิ่งของที่มันลักไปนั้นมิใช่พระราชทรัพย์ของหลวง ให้ต้องโทษกรมล้อมพระราชวัง ให้ใช้แต่ทรัพย์เดิม ถ้ามันยิงแทงฟันฤๅวางยาพิศม์ไม่ถูกนักนางเจ้าจอมฤๅพระสนมกรมการศฤงฆารบริวารหาไม่ ต้องโทษกรมล้อมพระราชวังให้ ไขยด้วยลวดหนัง ๒๕ ขวับ แล้วคอยหาตัวอ้ายโจรผู้ร้ายได้วันใดให้ทำโทษมันวันนั้น ฯ

๑ มาตรา ๘ ถ้านายทวารไม่ระวังรักษาทวาร ปละปล่อยให้ชายหญิงซึ่งเปนโจรเข้าออกไปมา บันดาลให้เกิดเหตุดังกล่าวมาแล้วนั้น ให้ต้องโทษกรมล้อมพระราชวัง ตามโทษานุโทษหนักเบา ส่วนมันอ้ายโจรผู้ร้ายทำโทษมันตามบทพระอัยการ ฯ

๑ มาตรา ๙ ถ้าหญิงใดเปนภรรยาชายใด ๆ เกิดเหตุวิวาทถุ้งเถียงผิดใจกันกับชายสามี แล้วหญิงนั้นหนีเข้าไปอยู่ในพระราชวัง ถ้ามีชายใด ๆ ไปเปนชู้กระทำมิจฉาจารกับหญิงนั้นได้หลับนอนด้วยกันก็ดี ฤๅยังไม่ได้หลับนอนด้วยกันก็ดี ถ้าพิจารณาเปนสัตย์ว่ามันหลับนอนร่วมประเวณีกันอยู่ในพระราชวัง ให้โบยชาย ๖๐ ขวับ โบยหญิง ๓๐ ขวับ แล้วให้ปรับมันตามพระราชกฤษฎีกาทวีคูณยกเปนพินัยหลวง เพราะมันกระทำลเมิดพระราชอาญา แล้วให้เอาตัวมันไปตระเวนประจาน ๓ วัน จึงเอาไปประหารชีวิตรเสียทั้งชายหญิง อย่าให้มันเอาเยี่ยงอย่างกันต่อไป ถ้าทรงพระกรุณาโปรดมิให้ประหารชีวิตรให้ตัวชายเข้าเปนพลหญ้าช้างหลวง เอาตัวหญิงเข้าเปนพลชักสดึง

ถ้าหญิงเต็มใจนอนกับชายให้ชายร่วมประเวณีนอกพระราชวัง ให้โบยชาย ๕๐ ขวับ โบยหญิง ๒๕ ขวับ แล้วเอาตัวไปตระเวนประจาน แล้วจึงปรับชายเปนลเมิดพระราชอาญาเปนพินัยหลวง โดยถานลักกระทำชู้กับภรรยาเขาตามพระราชกฤษฎีกา ให้แบ่งเปนพินัยเสร็จแล้วเอาตัวเข้าเปนพลหญ้าช้างหลวง เอาตัวหญิงเข้าเปนพลสดึงหลวง ถ้าทรงพระกรุณาโปรดให้ไถ่โทษเอาตัวออกตามกฎพระอัยการกำหนดไว้ ฯ

๑ มาตรา ๑๐ ถ้าภรรยาลูกหลานข่าวไพร่คนใด ๆ หนีเข้าไปในพระราชวัง บิดามารดาคนใด ๆ ตามไปจับเอาตัวมาโดยอำนาจไม่กลัวเกรงพระราชอาญา ต้องระวางโทษให้ไบยด้วยลวดหนัง ๕๐ ขวับ แล้วปรับลเมิดพระราชอาญา ถ้าถึงทุบตีแทงฟันจับมัดฉุดลากเอาตัวไปโดยแค้นใจไม่คิดเกรงกลัว ให้ตั้งปรับทวีคูณตรีคูณ โดยควรตามโทษานุโทษ มิให้ลดหย่อนปรานีมันเลย ถ้าทุบตีแทงฟันจนโลหิตไหลหยดในพระราชวัง ให้ทำการพิธีสมโภชพระราชวังโดยพระราชกฤษฎีกา ฯ

๑ มาตรา ๑๑ ถ้าลูกหลานข่าวไพร่ผู้ใดหนีเข้าไปอยู่ในพระราชวัง แล้วมันออกไปมาหาชายใด แลมันนำชายไปนอนอยู่ในพระราชวังก็ดี ให้เอาโทษมันเสมอหญิงบำเรอมีชู้กับชาย ส่วนคนที่รับรองเอาตัวไว้ต้องโทษเสมอกับสมรู้ร่วมคิดรับรองหญิงแพศยาไว้ในพระราชวัง ฯ

๑ มาตรา ๑๒ ถ้าทรงพระกรุณาโปรดข้าราชการคนใดที่เสด็จทรงมีพระสุรสีหนาทดำรัสตรัสสั่งว่า จะพระราชทานนางนี้นางโน้นไปเปนภรรยา แต่ยังไม่ทันพระราชทานให้ออกไป ชายหญิงนั้นได้ทราบแล้วว่า ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานให้ จึงมีความรักใคร่ซึ่งกันแลกันเปนฉันสามีภรรยา แต่ยังไม่ได้หลับนอนร่วมประเวณีด้วยกัน พิจารณาเปนสัตย์ว่ามันยังไม่ได้หลับนอนด้วยกัน ให้ไบยชายด้วยลวดหนัง ๓๐ ขวับ ไบยหญิง ๒๕ ขวับ แล้วปรับชายเปนลเมิดพระราชอาญา ให้พรากจากกันเสีย ถ้าได้หลับนอนร่วมประเวณีด้วยกันในพระราชวัง ฤๅนอกพระราชวัง ให้ปรับไดยถานลเมิดพระราชอาญาทวีคูณ แล้ว

ให้โบยชาย ๖๐ ขวับ โบยหญิง ๓๐ ขวับ แล้วให้ประหารชีวิตรเสีย ถ้าทรงพระกรุณาโปรดไม่ให้ประหารชีวิตร ให้เอาตัวมันเข้าเปนพลหญ้าช้างหลวง เอาตัวหญิงเข้าเปนพลปั่กสดึง ฯ

๏ มาตรา ๑๓ ถ้าทรงพระเมตตาโปรดพระราชทานหญิงพระสนมกำนัลข้างในเปนภรรยาข้าราชการใด ๆ แต่ยังไม่ได้ออกมาบ้านเรือน ยังให้ไปมาเฝ้าบำเรอรับราชการข้างใน แต่ทรงพระราชทานโปรดยกอำนาจให้หลับนอนด้วยกันแล้ว ถ้ามีชายใดไปกระทำชู้กับหญิงนั้น ให้ตระเวนประจานหญิงนั้นโดยพระราชกฤษฎีกา กระทำโทษโบยชาย ๕๐ ขวับ ให้โบยหญิง ๒๕ ขวับ แล้วให้ปรับชายเปนลเมิดพระราชอาญาอีกชั้นหนึ่งปรับเปนพินัยหลวง ถ้ามีชายมาเปนชู้หลับนอนกับหญิงในพระราชวังก็ดี หญิงนั้นยังไม่เด็ดขาดไปเปนภรรยาชายก็ดี ท่านว่าหญิงนั้นยังอยู่ในอำนาจของหลวง ให้เอาไปประหารชีวิตรเสียทั้งชายทั้งหญิง ไม่ให้มีชีวิตรคงอยู่เลย ฯ

๏ มาตรา ๑๔ ในพระราชวังชั้นนอกชั้นใน เวลากลางคืนกลางวัน มีพระราชบัญญัติห้ามปรามมิให้พระเจ้าลูกยาเธอพระองค์ใด ๆ ฤๅข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยที่อยู่ข้างนอกเข้าไปในพระราชวังโดยอำเภอใจของตน ถ้าเข้าไปยังไม่ถึงปราสาทราชฐาน วิมานสถานอันเปนที่ระโหฐาน ต้องระวางโทษ ให้โบยด้วยลวดหนัง ๓๐ ขวับ แล้วให้เอาตัวขังไว้อีก ๓ เดือน

ถ้าเข้าไปถึงปราสาทราชฐานพิมานมณเฑียร ตำหนักนักแม่นางเจ้าจิตรเจ้าจอมอยู่ ต้องระวางโทษให้ลงพระอาญาโบย ๖๐ ขวับ แล้วเอาตัวไปจำไว้อีก ๒ เดือน

ถ้าเข้าไปเปนชู้กระทำมิจฉาจารกับด้วยนักแม่นางเจ้าจิตรเจ้าจอม ฤๅหญิงในพระราชวังก็ดี ถ้าเข้าไปเปนศัตรูหมิ่นประมาทเจ้าชีวิตร เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม กับนักแม่นางเจ้าจิตรเจ้าจอม ฤๅหญิงในพระราชวังก็ดี จึงพิพากษาชี้ขาดให้ประหารชีวิตรเสีย ฯ

๑ มาตรา ๑๕ พระเจ้าลูกนางเธอเสด็จหญิงก็ดี ฤๅนักแม่นางเจ้าจิตรเจ้าจอม แลหญิงซึ่งอยู่ในพระราชวังก็ดี มีพระราชบัญญัติห้ามปรามให้ออกไปรับญาติพี่น้องเพียงทวารประตูย่ำค่ำกำแพงชั้นใน ออกเลยไปกว่าที่ท่านบัญญัติไว้ แต่ยังไม่ออกไปนอกให้ โบย ๑๕ ขวับ แล้วให้เอาตัวจำไว้อีก ๑ เดือน

ถ้าออกเลยไปนอกพระราชวังเวลากลางวัน ต้องโทษโบย ๓๐ ขวับ ต้องจำขังอีก ๓ เดือน

ถ้าเข้านอกออกในพระราชวังในเวลากลางคืนก็ดี ถ้าเบียดแซกแหกเข้าออกโดยช่องรั้ววังที่หักพังนั้นก็ดี ต้องโทษโบย ๒๐ ขวับ ให้เอาตัวจำขังอีก ๖ เดือน

ถ้าออกไปหาชายชู้ฤๅออกไปโดยทุจริตคิดหนีเอาตัวรอดก็ดี พิพากษาชี้ขาดให้ประหารชีวิตรเสีย ฯ

๑ มาตรา ๑๖ พนักงานอัยการกรมพระราชวัง ทรงตั้งให้เปนผู้จัดการดูแลรักษาพระทวาร ให้ตรวจตราผู้คนที่จะเข้าออกไปมาทั้งกลางวันกลางคืน แลตรวจตราดูสิ่งของที่เอาเข้าออก ถ้าเห็นชายหญิงใดนำสิ่งของที่มีราคาออกจากพระราชวัง ต้องสืบสวนให้รู้เหตุต้นปลาย

จึ่งให้นำสิ่งของออกไปได้ ชายหญิงใด ๆ เข้าในพระราชวัง ให้ตรวจตราดูเครื่องสรรพสาตราวุธฤๅยาพิศม์ ถ้าเห็นนำสิ่งของเข้าออกเปนของที่ไม่ต้องห้ามก็ดี เห็นถือเครื่องสรรพสาตราวุธฤๅยาพิศม์ ซึ่งเปนของที่ต้องห้ามก็ดี มิได้จับนำเอาไปร้องฟ้องต่อข้าราชการผู้ใหญ่ให้ชำระพิพากษาก็ดี เห็นชายหญิงเข้าออกผิดเวลามิได้ตรวจตราห้ามปรามปล่อยให้เข้าออกก็ดี ต้องโทษไขย ๕๐ ขวับ ถ้าทรงพระกรุณาโปรดมิให้ไขย ให้เอาตัวขังไว้กว่าจะทรงพระกรุณาโปรดวันใดจึ่งออกได้วันนั้น ฯ

๏ มาตรา ๑๗ ถ้าชายใดเปนชู้กับนักนางเจ้าจอมในพระราชวังหลับนอนในพระราชวัง นำหนีออกไปก็ดี ถ้าหญิงในพระราชวังออกไปหลับนอนกับชายชู้หนีออกไปก็ดี กรมวังยังไม่ทันรู้เหตุการ พระองค์เสด็จทรงทราบก่อน โดยผู้อื่นกราบทูลเหตุการต่าง ๆ ก็ดี โทษเจ้าพนักงานกรมวังนั้นถึงประหารชีวิตร ถ้าพระองค์ทรงพระเมตตาโปรดมิให้ประหารชีวิตร ให้ไขย ๖๐ ขวับ แล้วให้เอาตัวขังไว้กว่าจะทรงพระเมตตาโปรดเมื่อใดจึ่งออกได้เมื่อนั้น ฯ

๏ มาตรา ๑๘ ถ้าผู้ใดบังอาจล่วงละเมิดเปนชู้กับกระสัตรีซึ่งเปนหม่อมห้าม แลพระภรรยา ฤๅนักแม่นางเจ้าจิตรเจ้าจอม ฤๅพระสนมกรมการที่มิได้ใกล้ชิดพระองค์ฤๅทรงโปรดประการใด เปนหญิงพวกบำเรออยู่ยาม พิจารณาเปนสัตย์ ถ้าได้เสียเนื้อเสียตัวร่วมประเวณีด้วยกัน ต้องโทษไขย ๖๐ ขวับ แล้วให้ประหารชีวิตรเสีย ถ้าทรง

พระกรุณาโปรดมิให้ประหาร ให้โบยชาย ๖๐ ขวับ แล้วสักน่าอกเอาเข้าไปเปนพลหญ้าช้าง หญิงให้โบยด้วยลวดหนังแล้วสักแขน แล้วเอาตัวเข้าเปนพลย้ำกสดึงหลวง

ถ้ามันรักกันแต่ยังไม่ทันเสียเนื้อเสียตัว ฤๅร่วมประเวณีด้วยกัน จับได้ให้โบยชายนั้นด้วยลวดหนัง ๕๐ ขวับ หญิง ๒๕ ขวับ แล้วให้ขังตัวไว้กว่าจะทรงพระเมตตาโปรดให้ออกวันใดจึ่งออกได้วันนั้น แล้วห้ามชายนั้นไม่ให้เข้าในพระราชวังต่อไป ๆ

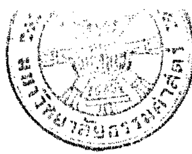
๏ มาตรา ๑๙ ถ้าชายใด ๆ ห้าวหาญพูดจาเกี้ยวพานหญิงซึ่งเปนข้าคนของเสด็จท่านทุกพระองค์ ฤๅข่าวนักแม่นางเจ้าจิตรเจ้าจอมพระสนมกรมการท้าวนาง บรรดาที่ท่านใช้สอยให้เดินเข้าออกนอกในนั้น ถ้าจับมือถือไหล่จับนมฤๅกอดจูบกระทำประการใด ๆ ก็ดี หญิงร้องโดยเสียงดัง แลจับตัวชายได้พิจารณาเปนสัตย์ ให้โบยชายนั้นด้วยลวดหนัง ๕๐ ขวับ แล้วให้ปรับเปนลเมิดพระราชอาญาทวีคูณ แล้วให้เอาตัวมันไปตระเวนประจานแล้วห้ามมิให้เข้าในพระราชวังต่อไป ส่วนหญิงนั้นถ้ามันพร้อมใจด้วย ให้โบยมันด้วยลวดหนัง ๒๕ ขวับ เอาตัวขังไว้มีกำหนด ๑ เดือน แล้วจึงปล่อยตัวไป

ถ้าหญิงไม่พร้อมใจด้วย ชายนั้นจับฉุดลากกระชากเอาไปส้องเสพย์สันถวะในฤๅนอกพระราชวังโดยอำเภอใจของมัน ให้โบย ๖๐ ขวับ แล้วตั้งปรับมันทวีคูณ แล้วให้ประหารชีวิตรเสีย ถ้าทรงพระเมตตาโปรดมิให้ประหารชีวิตร ให้สักน่าอกมันเอาตัวเข้าเปนพลหญ้าช้างหลวง ส่วนหญิงที่มันพร้อมใจด้วย ให้โบยมันด้วยลวดหนัง ๓๐ แล้วให้เอาตัวเข้าเปนพลย้ำกสดึงหลวง ๆ

๏ มาตรา ๒๐ ถ้าคนใด ๆ ทนงองอาจเจาะพื้นเจาะฝาแหกรั้ววัง กำแพงพระราชฐานทวารบานพระแกลไปหาหญิงในพระราชวังก็ดี หญิงชายในพระราชวังแหกรั้ววังออกไปจับตัวได้พิจารณาเปนสัตย์ ให้ตัดแขนตัดเท้าตีประจาน แล้วให้ประหารชีวิตรมันเสีย ถ้ามันลักพาหญิงฤๅพระราชทรัพย์นำออกไป ท่านให้ประหารชีวิตรมันเสีย แล้วให้ริบราชบาทว์โดยพระอัยการกำหนดไว้ ฯ

๏ มาตรา ๒๑ ถ้าพระสนมกรมการ บรรดาที่อยู่ในพระราชวังหนีออกไปก็ดี มีโจรนำหนีออกไปก็ดี ฤๅคนใด ๆ ส่งข้ามยักย้ายขีดขังไว้กินสินบนเอาทรัพย์ แล้วบอกชี้หนทางให้ไปจับได้พิจารณาเปนสัตย์ ให้ตัดคอริบราชบาทว์ด้วยกัน ถ้าทรงพระเมตตาโปรดมิให้ประหารชีวิตรนางสนมนั้น ให้เอาตัวเข้าเปนพลบั่กสดึงหลวง ส่วนมันผู้ที่ขีดขังยักย้ายชี้หนทางนั้น ให้เอาตัวมันเข้าเปนพลหญ้าช้างหลวง ฯ

๏ มาตรา ๒๒ ถ้ากรมวังก็ดี กรมใด ๆ ก็ดี เปนชู้กันกับสาวใช้หญิงบำเรอในพระราชวัง ถ้าหญิงนั้นยังไม่ทันสนิทชิดพระองค์ จับได้พิจารณาเปนสัตย์ ถ้าได้หลับนอนร่วมประเวณีด้วยกันในพระราชวัง ท่านให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตรทั้งชายแลหญิงแล้วริบราชบาทว์ ถ้าได้หลับนอนร่วมประเวณีด้วยกันนอกพระราชวัง ให้โบยชายนั้น ๖๐ ขวับ ให้โบยหญิง ๕๐ ขวับ แล้วริบราชบาทว์ ชายเอาตัวเข้าเปนพลหญ้าช้างหลวง เอาตัวหญิงเข้าเปนพลบั่กสดึงหลวง แล้วให้มันอยู่กับสมเด็จพระราชบุตรี สมเด็จพระราชบุตรา ฯ

๏ มาตรา ๒๓ ถ้าหญิงแม่หม้ายอยู่ในพระราชวัง เปนผู้เถ้าผู้แก่สำหรับบำเรออยู่ฝ่ายใน มีชายใด ๆ ไปข่มขืนโดยอำนาจหญิงนั้นได้เสียเนื้อเสียตัวภายนอกพระราชวัง พิจารณาเปนสัตย์ให้ลงพระราชอาญาโบยชาย ๖๐ ขวับ แล้วตั้งปรับทวิคูณ ถ้าหญิงนั้นสมัครรักพร้อมใจด้วย ให้ลงพระราชอาญาโบยชายนั้นด้วยลวดหนัง ๖๐ ขวับ โบยหญิงนั้นด้วยลวดหนัง ๒๕ ขวับ ส่วนค่าปรับชายนั้นให้ยกเข้าเปนพระราชทรัพย์ของหลวงทั้งสิ้น ถ้ามันข่มเหงจับมัดในพระราชวังให้ลงพระราชอาญาโบยชายนั้น เสมอด้วยลักพาหญิงหนีออกจากพระราชวังไป โดยบทพระอัยการ ฯ

๏ มาตรา ๒๔ ถ้าชายกรมในฤๅกรมนอกไปพูดซุบซิบกับหญิงในพระราชวัง เปนหญิงบำเรอ ปากคำเปนทำนองเกี้ยวพานชู้สาวกัน ถ้าพูดกันนอกพระราชวัง ให้ลงพระราชอาญาโบยชายนั้นด้วยลวดหนัง ๓๐ ขวับ ให้โบยหญิง ๒๕ ขวับ ถ้ามันพบมันพูดจากันอยู่ข้างในพระราชวัง ให้ลงพระราชอาญาโบยชายนั้น ๖๐ ขวับ โบยหญิง ๕๐ ขวับ แล้วให้ประหารชีวิตรมันเสีย ถ้าทรงพระเมตตาโปรดมิให้ประหารชีวิตร ให้ปรับชายเปนลเมิดพระราชอาญาเปนพินัยหลวง แล้วเอาตัวชายเข้าเปนพลหญ้าช้างหลวง เอาตัวหญิงเข้าเปนพลซ่างขั้กสดึงหลวง ถ้าหญิงนั้นเปนข่าวไพร่นักแม่นางเจ้าจิตรเจ้าจอมฤๅพระสนมกรมการให้โบยชายนั้น ๕๐ ขวับ ให้โบยหญิง ๓๐ ขวับ แล้วให้ปรับมันเปนลเมิดพระราชอาญาเข้าเปนพินัยหลวง ฯ

๏ มาตรา ๒๕ ถ้าชายอยู่นอกพระราชวัง หญิงอยู่ในพระราชวัง ทำบทกลอนเพลงยาวให้ในเชิงชู้สาวกัน แต่ยังไม่ทันได้เสียเนื้อเสียตัว ให้ลงพระราชอาญาโบยมันด้วยลวดหนัง ๕๐ ขวับ แล้วให้ปรับเปนสเมิดพระราชบัญญัติ ถ้าได้เสียเนื้อเสียตัวร่วมประเวณีด้วยกัน ให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตร แล้วริบราชบาทว์ ส่วนมันผู้นำบทกลอนเพลงยาวเข้าออกในพระราชวังนั้น ให้ลงพระราชอาญาโบย ๕๐ ขวับ แล้วให้ประหารชีวิตรมันเสีย ถ้าทรงพระกรุณาโปรดมิให้ประหารชีวิตร เพราะมันเปนข้าอยู่กับเจ้าจึงขัดมิได้ ให้เอาตัวเข้าเปนพลบั๊กสดึงโดยพระราชกฤษฎีกา ฯ

๏ มาตรา ๒๖ ถ้าเจ้าจิตรเจ้าจอมพระสนมกรมการบรรดาอยู่ด้วยกันในพระราชวัง ถ้ารู้เห็นว่าผู้ใดมีชู้ก็ดี ฤๅคิดกระทำทุจริตชักนำหญิงพระสนมคนใด ๆ ก็ดี ไปให้เจ้าองค์อื่นฤๅให้แก่เจ้าต่างประเทศก็ดี แลได้รู้เห็นว่าผู้ใดปรุงยาพิศม์ วางยาเบื่อเจ้าชีวิตรเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมก็ดี ฤๅวางยาเบื่อพระสนมกำนัลในบรรดาผู้อยู่ด้วยกันก็ดี แลรู้เห็นว่าผู้ใดเปนโจรลักสิ่งของในท้องพระคลังก็ดี ฤๅรู้ว่าผู้ใดทุจริตคิดหนีออกจากพระราชวังไปก็ดี แล้วผู้ที่รู้เห็นนั้นคบคิดปิดบังไว้ มิได้นำเนื้อความทั้งปวงนั้นขึ้นกราบบังคมทูล ท่านว่ามันมีโทษเสมอกับโจรผู้ร้ายเหล่านั้น โดยพระราชกฤษฎีกา ฯ

๏ มาตรา ๒๗ ถ้าผู้ใดบังอาจนำสุรายาฝิ่นฤๅกันชา แลเครื่องเล่นการพนันทั้งปวงก็ดี ฤๅเบี้ยโปถั่วกำตัด เข้าในพระราชวัง มันลักเล่นการพนันต่าง ๆ ก็ดี ถ้าหญิงในพระราชวังคบคิดกันเสพสุรา

ยาฝิ่น เล่นเพื่อนชิงกันแลกัน แต่งตัวทำกิริยาเหมือนกับชายเกี้ยวหญิงเปนชู้สาวกันก็ดี เสพสุราให้เมาให้หลงลืมราชการ มิได้ขึ้นเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาทก็ดี พิจารณาเปนสัตย์ให้ลงพระราชอาญาโบยมัน ๕๐ ขวับ แล้วเอาตัวไปตระเวนประจานรอบในพระราชวัง ถ้ามันยังมิเข็ดหลาบถึงสองครั้ง ให้เอาตัวมันตระเวนแล้วส่งตัวมันเข้าเปนพลช่างปั้กสดึงหลวง พระราชทานให้แก่สมเด็จพระเจ้าลูกนางเธอฤาสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอใช้สอยต่อไป ถ้ามันกระทำผิดถึง ๓ ครั้ง ให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตรมันเสีย มิให้หญิงชายทั้งหลายเอาเยี่ยงอย่างต่อไป ส่วนหนี้สินที่มันลักเล่นฤาซื้อขายให้ยกเลิกเสีย ถ้ามันนำแต่สุรายาฝิ่นเบี้ยโปถั่วกำตัด เข้าไป แต่ยังไม่ทันได้ซื้อขายฤาเล่นการพนันต่าง ๆ จับตัวได้พิจารณาเปนสัตย์ ให้ลงพระราชอาญาโบยมันด้วยลวดหนัง ๒๕ ขวับ แล้วให้ลาดตระเวนประจาน ฯ

๑ มาตรา ๒๘ ถ้าหญิงในพระราชวังแหวกม่านแหกฝาเบิกประตูทวารน่าต่างลักแอบมองดูชายข้างนอก ฤาชายนอกพระราชวังแหวกม่านแหกฝาเบิกประตูทวารบานน่าต่างลักแอบมองดูไปหาหญิงข้างในพระราชวังก็ดี ถ้ามันยักคิ้วฤาพยักหน้าทำกลกิริยาให้กันเปนสัญญานัดแนะพูดจาก็ดี จับได้พิจารณาเปนสัตย์ยังมิทันรู้ปากคำ เปนแต่รู้กิริยาเคาะเกี้ยวกันเท่านั้น ให้ลงพระราชอาญาโบยชายนั้น ๓๐ ขวับ โบยหญิง ๒๕ ขวับ ถ้ามันรู้ปากคำมีคนบำเรอใช้ไปมา ให้เอาสิ่งของไปส่งให้แก่กัน ให้ลงพระราชอาญาโบยชายนั้น ๖๐ ขวับ แล้วโบยหญิง ๕๐ ขวับ ให้ปรับเปนลเมิดพระราชอาญาทวีคูณ

ถ้าแต่แหวกม่านแหกฝาประตูน่าต่างมองดูการงานทั้งปวงเพราะไม่เคยได้เห็น มิได้มองดูหญิงฤๅชู้สาว พิจารณาเปนสัตย์ ชายนั้นให้ลงพระราชอาญาโบย ๒๕ ขวัญ หญิงนั้นให้ลงพระราชอาญาโบย ๒๐ ขวัญ ให้มันเข็ดหลาบต่อไป ฯ

๏ มาตรา ๒๙ ถ้าหญิงในพระราชวังออกไปทอดสนิทชิดแสดงตนว่าเปนอุปฐากพระสงฆ์ ๆ นั้นพร้อมจิตรสนิทให้เปนอุปฐากด้วย แต่ยังหาทันได้เปนชู้สาวด้วยกันไม่ เปนแต่ได้พูดจาปราไสให้กิจการถึงกันเปนการสุขุมทั้งสองฝ่าย ให้ลงพระราชอาญาหญิงนั้น ๒๕ ขวัญ ส่วนพระสงฆ์นั้นให้ขับไล่ออกจากวัด ถ้าเต็มใจที่จะเปนชู้สาวด้วยกันให้ลงพระราชอาญาโบยหญิง ๕๐ ขวัญ ให้เอาตัวเข้าเปนเลขพระคลังเข้า ส่วนพระสงฆ์นั้นให้สึกออกจากพระเสีย ถ้าได้ร่วมสมัคสังวาศด้วยกัน ให้ลงพระราชอาญาโบยหญิงนั้น ๕๐ ขวัญ แล้วเอาตัวเข้าเปนเลขพระคลังเข้าหลวง ส่วนสมีนั้นให้ฟาดกระบานแล้ว ลงพระราชอาญาโบยด้วยเชือกหนัง ๖๐ ขวัญ แล้วเอาตัวไปตระเวนประจานสักน่าผากให้เข้าเปนพลเลขวัด ฯ

๏ มาตรา ๓๐ ถ้าคนใด ๆ รับราชการอยู่ในพระราชวัง แล้วนำเอาภรรยาไปหลับนอนอยู่ในพระราชวัง ท่านให้ลงพระราชอาญาโบย ๓๐ ขวัญ แล้วให้ปรับมันเปนลเมิดพระราชอาญาเปนพินัยเข้าหลวง ฯ

๏ มาตรา ๓๑ ถ้าพระสนมกรมการในพระราชวัง เดินเข้าไปนั่งเลยที่ท่านทรงบัญญัติไว้เสมอเพียงนั้นก็ดี ที่ปราสาทราชฐานพิมาน

มณเฑียร ที่บรรธมบรมไสยาศน์ใดที่ไม่เคยไปแล้วไปก็ดี ให้นายเวรนายยามห้ามปราม ถ้ามิได้เชื่อฟังคำเจ้าน่าที่ ให้ลงพระราชอาญาโบย ๒๐ ขวับ ถ้านายเวรนายยามมิได้ห้ามปราม ฤๅกลับให้เข้าไป ท่านให้ลงพระราชอาญาโบยนายเวรนายยาม ๑๐ ขวับ ฯ

๏ มาตรา ๓๒ ถ้าเจ้าจิตรเจ้าจอมฤๅพระแม่นาง พระนาง นักนาง พระสนมกรมการ เถ้าแก่พวกยำเรอใน เข้าเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาทข้างในโดยเวลาใด ๆ ก็ดี ให้นั่งเฝ้าตามตำแหน่งที่ทรงอนุญาตให้ตามขันดาศักดิ ถ้าเข้าไปนั่งเลยที่ทรงอนุญาตให้นั้น นายเวรนายยามห้ามปรามมิได้เชื่อฟังคำเจ้าน่าที่ ให้ลงพระราชอาญาโบย ๑๐ ขวับ ถ้านายเวรนายยามฤๅนายหมวดตรวจตราปล่อยให้นั่งเฝ้าตามอำเภอใจ ให้ลงพระราชอาญานายเวรนายยามฤๅนายหมวด ๕ ขวับ ฯ

๏ มาตรา ๓๓ ออกยาย เถ้าแก่ นายหมวดผู้ตรวจพระสนมกรมการ กับกรมพระราชวังตั้งรักษาอยู่ชั้นใน ถ้าละเลยปล่อยให้พระสนมกรมการบรรดาที่ทรงพระเมตตาโปรด ฤๅทรงชอบพระราชหฤไทย ที่ยำเรอเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาทใกล้ชิดพระองค์ทุกเวลาราตรีนั้น ออกไปนอกฤๅไปที่ใด ๆ ก็ดี เปนการที่มิควรที่จะไป ฤๅไปหาบิดามารดาญาติพี่น้องที่มีทุกข์ร้อนด้วยโรคาพยาธิมรณก็ดี มิได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลลาไป เสด็จทรงทราบใต้ฝ่าลอองธุลีพระบาท พระสนมที่ไปนั้น ต้องระวางโทษ ๓ สถาน ๆ ๑ ให้ลงพระ

ราชอาญาตัดคอแล้วริบราชบาทว์ สถาน ๑ ให้ถอดยศศักดิแล้วเอาตัวไปเข้าเปนพวกหญิงบำเรอต่อไป อิกสถาน ๑ ให้ลงพระราชอาญาโบยมันด้วยลวดหนัง ๕๐ ขวับ ส่วนพนักงานข้าราชการกรมโขลนที่มิได้ห้ามปราม ฤๅยึดยังปล่อยให้ไปนั้น ให้ลงพระราชอาญาโบยมัน ๕๐ ขวับ แล้วเอาตัวมันไปขังไว้กว่าจะทรงพระเมตตาโปรดให้พ้นโทษเมื่อใด ฯ

๏ มาตรา ๓๔ ถ้าพระองค์เสด็จประทับกับด้วยเสนาบดี ฤๅด้วยข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ฤๅด้วยพระสนมกรมการใด ๆ อยู่ในที่ระโหฐานประพาศราชกิจตื้นฦกยากง่ายประการใด ๆ ก็ดี ถ้าผู้ใดได้ยินได้ฟังแล้ว มาพูดจาปราไสยบอกเล่าให้คนอื่นฟัง ตั้งแต่สองสามคนขึ้นไป ท่านว่ามันต้องโทษในระวาง ๖ สถาน ๆ ๑ ให้ตัดคอแล้วให้ริบทรัพย์สมบัติ สถาน ๑ ให้ริบราชบาทว์แล้วเอาตัวเข้าเปนพลหญ้าช้างหลวง อิกสถาน ๑ ให้เฆี่ยนริมฝีปากไขหูเสีย อิกสถาน ๑ ให้ลงพระราชอาญาโบยด้วยลวดหนัง ๕๐ ขวับ อิกสถาน ๑ ให้ปรับจตุรคูณ อิกสถาน ๑ ให้ปรับเปนลเมิดพระราชบัญญัติ ฯ

๏ มาตรา ๓๕ ถ้าชายหญิงลักพระราชทรัพย์ในพระราชวังเอาไปซื้อขายจำนำใช้สอยเองแต่ในพระราชวัง พิจารณาเปนสัตย์ ให้ลงพระราชอาญาโบยด้วยลวดหนัง ๕๐ ขวับ แล้วตัดแขนมันเสีย แล้วให้เอาทรัพย์นั้นตั้งปรับเอาจตุรคูณ ถ้ามันลักนำออกไปนอกพระราชวังออกทางประตู ให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตรมันผู้ลักพระราชทรัพย์

ริบราชบาทว์ แล้วให้ลงพระราชอาญาประหารทั้งนายรักษาประตูด้วย ถ้ามีพวกพ้องผู้ให้พักอาไศรยอยู่ ทั้งรับฝากพระราชทรัพย์นั้นเอาซุกซ่อนไว้จับจ่ายด้วย ให้พิพากษาตราสินไทยโดยหนักเบา ตามลักษณโจรโดยพระราชกฤษฎีกา ๆ

๑ มาตรา ๓๖ ถ้าโจรผู้ร้ายลักพระราชทรัพย์ในพระราชวังแล้วนำออกไปฝากไว้ในบ้านเรือนข้างนอกพระราชวัง พิจารณาเปนสัตย์ว่าผู้รับฝากฤๅรับจ่ายซื้อให้ผู้ร้ายกินอยู่หลับนอน ไม่พิเคราะห์พิจารณาให้เห็นว่าทรัพย์นั้นจะควรได้ฤๅมิควร เปนทรัพย์ที่มีราคามาก แล้วรับทรัพย์นั้นโดยโลภเจตนา มิได้บอกกล่าวต่อเจ้าพนักงานกรมพระนครบาลเอาความชอบ ถ้ามันผู้ที่รับทรัพย์นั้นเปนบิดามารดาฤๅญาติพี่น้องของโจร ให้ลงพระราชอาญาเสมอกันกับโจร ถ้ามันผู้ที่รับฝากทรัพย์นั้นมิใช่บิดามารดาฤๅญาติพี่น้อง แต่ถ้าเห็นทรัพย์นั้นมันควรได้ ท่านว่ามันต้องโทษถานสมรู้กับโจรผู้ร้าย โดยบทพระอัยการ ๆ

๑ มาตรา ๓๗ ถ้าหญิงในพระราชวังออกไปนอกพระราชวังแล้วมีผู้ใดจับฉุดลากเอาตัวไปขายจำนำอยู่ในพระราชอาณาเขตร จับได้พิจารณาเปนสัตย์ ให้ลงพระราชอาญาโบยด้วยลวดหนัง ๕๐ ขวับ แล้วเอาไปตระเวนประจานให้รอบตลาดแล้วให้ปรับมันเปนถานโจร โดยพระราชกฤษฎีกา ส่วนตัวคนนั้นให้มอบไปให้นายเดิม ถ้าคนนั้นเปนหญิงพระสนมสนิทชิดพระบาท ให้พิพากษาประหารมันโจรนั้นเสียแล้วให้ริบราชบาทว์ ส่วนนางสนมที่ออกไปนั้นโดยถานมิควรจะไป ให้

ลงพระราชอาญาโบย ๓๐ ขวับให้มันเข็ดหลาย ถ้าคนอื่นนอกจากพระสนมมีอายุ ๑๕ ปี ให้ลงพระราชอาญาโบย ๑๕ ขวับ ถ้าอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป ให้ลงพระราชอาญาโบยสั่งสอน ๒๕ ขวับ ฯ

๏ มาตรา ๓๙ ถ้าพระแม่นางเจ้าจิตรเจ้าจอม ฤๅพระสนมกรมการบรรดาเข้าอยู่เวรประจำการบำเรอกลางวัน ขาดมิได้เข้าเฝ้าบำเรอก็ดี ปล้ำเล่นกันน่าพระที่นั่งก็ดี ที่พระองค์เสด็จทรงห้ามมิได้เข็ดขามเกรงกลัว กระทำลเมิดเหนือพระราชบัญญัติก็ดี ถ้ามันกระทำผิดครั้งหนึ่ง ให้ลงพระราชอาญาโบย ๑๕ ขวับ ถ้ากระทำผิดถึง ๒ ครั้ง ให้ลงพระราชอาญาโบย ๓๐ ขวับ ถ้ากระทำผิดถึง ๓ ครั้ง ให้ลงพระราชอาญาโบย ๕๐ ขวับ ถ้ากระทำผิดถึง ๔ ครั้ง ให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตรมันเสีย มิให้คนอื่นเอาเยี่ยงอย่างกันต่อไป ฯ

๏ มาตรา ๔๐ ถ้าหญิงพระสนมกรมการ บรรดาเปนข้าเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาทในพระราชวัง มีชู้ยังมิทันได้เสียเนื้อเสียตัว ฤๅลักเล่นเพื่อนเปนชู้สาวกัน แปลงกิริยาเปนชายเปนหญิงก็ดี ฤๅถวายตัวเปนชีต้นพระสงฆ์ก็ดี ฤๅทำเปนพี่เปนน้องฤๅพ่อ กับด้วยชายนอกพระราชวังก็ดี ถ้ากระทำความผิดครั้งหนึ่งควรให้ภาคทัณฑ์ก็ให้ภาคทัณฑ์ ควรโบยก็ให้โบย ถ้ากระทำผิดถึง ๒ ครั้ง ให้เอาตัวเข้าเปนพลบั่นสดึงหลวง ถ้ากระทำผิดถึง ๓ ครั้ง ให้เอาตัวมันเปนหญิงนครโสเภณี เก็บเงินเปนค่าหญ้าช้างหลวง ฯ

๏ มาตรา ๔๑ ถ้ากรมวังในฤๅกรมโขลน มิได้ตรวจตราดูแลการงานในพระราชมณเฑียร ปราสาทราชฐาน อุทยานมงคล ตำหนัก

บรรดาอยู่ข้างใน ถ้าเห็นหักพังชำรุดทรุดโทรมมิได้ซ่อมแซมฤๅผลัดเปลี่ยนจุนขึ้น ถ้าตัวมิได้เปนเจ้าพนักงาน เห็นแล้วมิได้บอกกล่าวต่อเจ้าพนักงานให้ไปรื้อซ่อมแซมฤๅจุนขึ้นใหม่ก็ดี ให้ลงพระราชอาญาโบย ๓๐ ขวัน แล้วให้รีบจัดการโดยเร็ว อย่าให้เนิ่นช้าไปเลย ฯ

๑ มาตรา ๔๒ ส่วนท่านผู้เปนอธิบดี คือองครักษ์วงยกฎโกฐาวัฒนาบรมมหานิเวศน์สถาน เข้ามาแล้วจงมีใจสุจริตพิทักษ์รักษาพระสนมกรมการ บรรดามีอยู่ในพระราชวัง เปรียบเหมือนคฤหบดีมหาศาลพยาบาลบุตรภรรยาทรัพย์สมบัติของตนเองฉนั้น สงวนถ้วนถี่ปกครองรักษาป้องกันไภยอันตราย แล้วรวบรวมเก็บไว้ ที่หักพังซ่อมแซมขึ้นให้กรมพระราชวังตั้งใจคิดกตัญญูต่อเจ้าชีวิตรเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมจัดการเก็บภาษีส่วยอากรเอาตามแบบฉบับโบราณ ให้มีมาใส่ในพระคลังไว้ แล้วให้ปิดประตูรักษาป้องกันไภยอันตรายทั้งปวงอันจะบังเกิดขึ้น ก็ให้ระงับดับเสียอย่าให้บังเกิดขึ้นได้ จึงได้เปนผลประโยชน์ในทางราชการสืบไป จงซื่อสัตย์พิทักษ์รักษานิเวศน์วัง นางนาฎเปนบาทบริจาริกาสนองต่างพระเนตรพระกรรณ ให้อุส่าห์ตรวจตรา เดินให้รอบนอกในพระราชวังทั้งกลางวันกลางคืน มองดูศัตรูทั้งแปดทิศ แล้วให้บังคับเจ้าพนักงานกรมพระนครบาล เจ้าพนักงานกรมกระลาโหม เจ้าพนักงานกรมจักริ ให้มีเครื่องมือต่าง ๆ ขอเหล็ก ขวาน มีด พร้า เครื่องตักน้ำสาดน้ำแลเครื่องปัดกวาดเช็ดถู แลให้มีน้ำขังไว้ในที่ต่าง ๆ ทั่วไปข้างในพระราชวัง เพื่อป้องกันอัคคีไภยจะบังเกิดขึ้น ฤๅรักษา

ความสอาด ถ้ากรมพระราชวังทำเพิกเฉยมิได้เอาใจใส่ตรวจตราดูแลการงานตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องโทษละเมิดพระอาญา ให้โบย ๕๐ ทีขวับ ฯ

๏ มาตรา ๔๓ ถ้าเกิดไฟไหม้ในพระราชวัง ให้กรมวังปิดประตูพระราชวัง รักษาพระราชทรัพย์มิให้ขนออกไปนอก ให้ระมัดระวังตรวจตราดูศัตรูผู้ร้ายแปลกปลอมปลันเอาไป ให้บังคับบัญชาจัตุรงคเสนาให้ผูกเครื่องช้างม้าพระที่นั่งไว้ แลให้บังคับสั่งทหารให้มีเครื่องสาตราอาวุธครบมือ แล้วรายกันล้อมให้รอบพระราชวัง ตรวจตรามองดูศัตรูทั้ง ๘ ทิศ ให้กรมพระราชวังกรมตำรวจกรมมหาดเล็กเข้าช่วยกันดับไฟ ถ้าเจ้าพนักงานกระทรวงใดกรมใด ๆ มิได้ไประวังประจำการ ต้องโทษโบยฤๅกักขัง ฯ

๏ มาตรา ๔๔ ถ้ากำลังเพลิงไหม้กลางคืนกลางวัน แล้วผู้ใดแปลกปลอมเข้าไปตีชิงวิ่งราวลักปลันเอาพระราชทรัพย์ฤๅทรัพย์ในพระราชวังก็ดี พิจารณาเปนสัตย์ ให้ลงพระอาญามันเสมอกับโจรปลันให้ริบราชบาทว์แล้วประหารชีวิตรมันเสียด้วย ฯ

๏ มาตรา ๔๕ ถ้านักแม่นางเจ้าจอมเจ้าจอม ฤๅพระสนมกรมการในพระราชวังป่วยไข้ ให้กรมวังเร่งรัดหาหมอแพทย์เข้าไปตรวจรักษาโรคนั้นโดยเร็วอย่าช้า ถ้าโรคนั้นมีอาการหนัก ให้กรมวังนำความขึ้นกราบบังคมทูลให้ทรงทราบใต้ฝ่าลอองธุลีพระบาท ถ้าเพิกเฉยเสียมิได้หาหมอแพทย์ไปตรวจรักษาโรค มีอาการหนัก มิได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลก็ดี ให้ลงพระราชอาญาโบย ๓๐ ทีขวับแล้วเอาตัวขังไว้กว่าโรคนั้นทุเลาจึงปล่อยตัวไป ฯ

๏ มาตรา ๔๖ ถ้าพระองค์เสด็จทรงประชวรพระโรคให้กรมพระราชวังบอกข่าวถึงเรือนหลวงให้ทราบในทันใดนั้น เรือนหลวงจะได้จัดการบอกเล่าแก่ข้าราชการผู้ใหญ่ทุกตำแหน่งให้เข้ามาประจำการรักษาพระโรค ถ้ากรมวังมิได้บอกข่าวไปถึงเรือนหลวง ให้ลงพระราชอาญาโบย ๑๕ ขวับ ถ้าเรือนหลวงรู้แล้วมิได้บอกแจ้งต่อท่านข้าราชการที่มีขันตาศักดิสูงขึ้นไปให้รู้ทั่วถึงกัน ท่านให้ลงพระราชอาญาขังไว้ ๑ เดือน แล้วให้เสียค่าเกาะ ๑ ศักดินา เปนเงิน ๑ บาทตามขันตาศักดิสูงต่ำ ส่วนข้าหลวงท้าวนางทั้งปวง รู้แล้วว่าพระองค์เสด็จทรงประชวรพระโรค ฤๅมีการประสูตรพระลูก ฤๅเจริญพระเกษาไฟ เพิกเฉยเสียมิได้เข้าไปตรวจตราน่าที่ตามตำแหน่งพนักงานฤๅการอยู่งานเฝ้ารักษาพระโรคนั้น ต้องระวางโทษให้เอาตัวขังไว้มีกำหนด ๓ เดือน แล้วให้เสียค่าเกาะตัวอีก ๑ ศักดินาเปนเงิน ๑ บาทตามขันตาศักดิ โดยบทพระอัยการ ฯ

๏ มาตรา ๔๗ ถ้ากรมพระราชวังในเดินตรวจตราเวลากลางคืนกลางวันก็ดี ฤๅเข้าออกไปทำราชการในพระราชวังก็ดี ให้เดินตรวจด้วยกันไม่ต่ำกว่า ๒ คน ถ้าเดินแต่คนเดียว ต้องระวางโทษให้ลงพระราชอาญาโบย ๑๕ ขวับสั่งสอน ถ้าเดินคนเดียวถึง ๒ ครั้งก็ดี เวลากลางคืนก็ดี ต้องระวางโทษให้ลงพระราชอาญาโบย ๓๐ ขวับ ถ้าเดินคนเดียวถึง ๓ ครั้งให้ลงพระราชอาญา ๕๐ ขวับ ถ้าเดินคนเดียวถึง ๔ ครั้ง ท่านว่ามันไม่เข็ดหลาบ ให้ลงพระราชอาญาโบยแล้วให้เอาไปขังไว้อีก ๓ เดือน มิให้คนอื่นเอาเยี่ยงอย่างต่อไป ฯ

๑ มาตรา ๔๘ ถ้ามีการประสูตรพระลูก ฤๅทำตำหนักขึ้นประทับแรมบนตำหนักประสูตร ฤๅการอยู่งานเผ้าไฟพื้นถ่านก็ดี ฤๅการเจริญพระเกษาไฟก็ดี ถ้ามีการอย่างอื่นเปนการเล็กน้อยในพระราชวังเปนการบูชาพระเคราะห์สวดมนต์บูชาเทวดาก็ดี ฤๅการเส้นแก้บนบานก็ดี การตัดผมส่งขวัญเข้าหมอแพทย์ก็ดี ฤๅมีการนักขัตฤกษ์เสด็จลงสรงน้ำในเวลาตรุษสงกรานต์ก็ดี ฤๅมีสรรพการอย่างใด ๆ ก็ดี ถ้าเจ้ากระทรวงกรมวังบังคับแล้วทำเพิกเฉยเสีย มิได้บังคับบัญชาการต่อไปตามเจ้าพนักงานสั่ง ท่านว่ากรมฤๅกระทรวงต่าง ๆ นั้น ต้องระวางโทษให้ลงพระราชอาญาด้วยลวดหนัง ๕๐ ขวับ ถ้าทรงพระกรุณาโปรดมิให้ลงพระราชอาญาโบย ให้ปรับเปนละเมิดพระราชบัญญัติ แล้วเอาตัวขังไว้มีกำหนด ๓ เดือนจึ่งปล่อยตัวไป ฯ

๑ มาตรา ๔๙ ถ้าคนใด ๆ ก่อการวิวาทกันในพระราชวังใน ถ้ามันวิวาทเสมอแต่เปนปากเถียงกัน ให้ลงพระราชอาญาโบยมันด้วยหวายคนละ ๕๐ ขวับ แล้วเอาตัวมันขังไว้มีกำหนด ๓ วัน ถ้าวิวาทถึงด่ากันให้ลงพระราชอาญาโบยคนละ ๑๐๐ ขวับ แล้วเอาตัวมันขังไว้มีกำหนด ๖ วัน ถ้าวิวาทถึงตบตีกัน ให้ลงพระราชอาญาโบยแล้วให้ปอกเอาเล็บมือออกเสียทั้ง ๕ นิ้ว ถ้าวิวาทกันถึงจับเอาเครื่องสาตราอาวุธตีรันฟันแทงฤๅยิงกัน ให้ลงพระราชอาญาปอกเอาเล็บนิ้วมือเสียทั้งสองข้างแล้วเอาตัวมันขังไว้อีก ๑๕ วัน แล้วให้ทำโทษมันผู้ก่อเหตุใน ให้ลงพระราชอาญามันในระวางโทษ ๔ สถาน ๆ ๑ ให้ปรับตรีคูณ สถาน ๑ ให้ปรับทวีคูณ สถาน ๑ ให้ปรับลา ๑ อีกสถาน ๑ ให้ภาคทัณฑ์ไว้ครั้งหนึ่ง

ตามที่ลำดับโทษมานี้เฉภาะแต่มีศักดินา ๕๐๐๐ ลงมา ถ้ามีศักดินา ๖๐๐๐ ขึ้นไป ถึง ๑๐๐๐๐ ให้ลงพระราชอาญามันผู้ที่ก่อเหตุใน ๘ สถาน ๆ ๑ ให้ลงพระราชอาญาทวนมั่นด้วยลวดหนัง ๒๕ ขวับ สถาน ๑ ให้เอาตัวขังไว้ ๑ เดือน สถาน ๑ ให้ถอดแล้วเอาตัวออกจากราชการ อิกสถาน ๑ ให้ปรับจตุรคูณ สถาน ๑ ให้ปรับตรีคูณ ฤๅทวีคูณ ฤๅลา ๑ อิกสถาน ๑ ให้ภาคทัณฑ์ไว้ แล้วจึ่งชำระเนื้อความนั้นให้เห็นเท็จเห็นจริงต่อไป

ถ้าวิวาทกันจนถึงให้ทูลลอองธุลีพระบาทเสด็จตกพระราชหฤไทย ให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตรมันเสีย ฯ

๑ มาตรา ๕๐ ถ้าเกิดรบพุ่งด้วยศัตรูไจรผู้ร้ายปล้นก็ดี โคกระบือช้างม้าแตกตื่นก็ดี ฤๅเห็นเหตุไภยอันตรายอันจะถึงเจ้าชีวิตรเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ถ้าเสด็จยังทรงพระบรรธมหลับอยู่ ก็ให้ปลุกพระบรรธม เพื่อจะได้เสด็จแต่งพระองค์ทรงเครื่องป้องกันศัตรูแลไภยอันตรายทั้งปวงนั้น เสด็จตื่นต่อเกิดไภยอันตรายมาถึงพระองค์แล้ว มิได้ปลุกพระบรรธมโดยเร็วพลันก็ดี ฤๅไภยอันตรายยังอยู่ห่างไกล ยังมิทันที่จะถึง แลมันตกเนื้อตกใจมิได้พิจารณา ไปปลุกพระบรรธมขึ้นก็ดี ท่านว่ามันต้องระวางโทษใน ๔ สถาน ๆ ๑ ให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตรเสีย อิกสถาน ๑ ให้ลงพระราชอาญาโบย ๕๐ ขวับ อิกสถาน ๑ ให้ลงพระราชอาญา ๒๕ ขวับ อิกสถาน ๑ ให้ภาคทัณฑ์ ควรลงโทษสถานใดก็ให้ลงโทษสถานนั้น ฯ

๑ มาตรา ๕๑ ถ้าเสด็จทรงพระพิโรธกริ้วคนใด ๆ ก็ดี แล้วทรงเรียกเอาพระแสงจะยิงแทงฟัน ประหารด้วยพระหัดถ์พระองค์เอง ห้ามมิให้คนหนึ่งคนใดเชิญพระแสงไปถวาย ให้นั่งเฝ้านิ่งอยู่ ถ้าพระองค์ทรงจับกระชากหยิบเอาด้วยพระหัดถ์ของพระองค์เอง ตามชอบพระราชหฤไทย ถ้าผู้ใดเชิญพระแสงไปกราบทูลถวายในเวลานั้นท่านให้ลงพระราชอาญาโบย ๒๕ ขวับ มิให้ข้าราชการเอาเยี่ยงอย่างต่อไป ฯ

๑ มาตรา ๕๒ ถ้าผู้ใดวิวาทตบตีชกต่อยแทงฟันยิงกัน ถึงเลือดหยดยางออกในพระราชวังก็ดี ถ้าหญิงข่าวผู้ใดแท้งลูกฤๅคลอดลูกในพระราชวังก็ดี ท่านว่าอุบาทว์จัญไรในพระราชวัง ถ้าเปนข่าวของใครให้เจ้าของทรัพย์ที่ปกครองหญิงนั้น มาทำพลิการตั้งโรงพิธีสมโภชตามประตูพระราชวังทั้ง ๔ ทิศ ให้มีบายศรี ๔ คู่ ฉัตร ๕ ชั้น ๔ เทียนปากประตู ๑ ไก่ ๑ คู่ ให้วงด้ายสายสิญจน์ให้รอบพระราชวัง แล้วนิมนต์พระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์ ๗ องค์ในประตู ๑ ให้ครบประตูทั้งสี่ทิศ แล้วพระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์สมโภชพระราชวัง ๓ วัน แล้วให้เชิญชีพราหมณ์มาทำพลิการตามไสยสาตร ระงับเสดาะอุบาทว์จัญไร ให้มีระบำรำประโคมดุริยางคดนตรีให้ครบประตูทั้ง ๔ เสร็จแล้ว ให้เอาไก่ไปปล่อยเสียข้างนอกพระนิเวศน์ราชวัง ให้ไก่นั้นมันนำเอาอุบาทว์จัญไรออกไป ฯ

๑ มาตรา ๕๓ ถ้าหญิงใดเปนข้าใต้ฝ่าลอองธุลีพระบาท ทรงโปรดพระราชทานให้เปนบำเหน็จรางวัลให้แก่ข้าราชการคนใด เปน

ภรรยาสามีกัน ถ้ามีโทษผิดประการใด ให้ทำแต่พอสมควรให้มัน เข็ดหลาย ถ้าตยติจนถึงสาหัสมียาดเจ็บพิการเสียรูปเสียโฉม ฤๅตาย ก็ดี ท่านว่ามันต้องระวางโทษ ๓ สถาน ๆ ๑ ให้ลงพระราชอาญาโบย ด้วยลวดหนัง ๕๐ ขวัย อิกสถาน ๑ ให้ปรับเปนลเมิดพระราชบัญญัติ อิกสถาน ๑ ให้พรากจากกันเสีย มิให้มันเปนสามีภรรยาต่อไป ฯ

๏ มาตรา ๕๔ ถ้าสมเด็จพระราชบุตรี ฤๅพระภคินียา พระราช นัดดา พระญาติวงยานุวงษ์ ฤๅพระสนมกรมการใด ๆ ถ้าทรง โปรดพระราชทานให้ สมเด็จพระราชบุตราพระองค์ใด ฤๅข้าราชการ ใด ๆ ตามชั้นลำดับมานี้ ถ้าหญิงนั้นมีความผิดกระทำลเมิดอาญา ประการใด จะทำโทษประการใด ๆ มิได้เข็ดหลาย ชายสามีจะไม่ พอใจเลี้ยงไว้เปนภรรยา ให้นำตัวหญิงนั้นไปส่งต่อกรมพระราชวัง ให้กรมพระราชวังนำหญิงนั้นขึ้นกราบบังคมทูลถวายคืน ถ้ามิได้นำ หญิงนั้นไปส่งกรมพระราชวัง แล้วเอาหญิงนั้นไปซื้อขายให้แก่คนอื่น เสียก็ดี ฤๅขับไล่หญิงนั้นให้ไปเสียก็ดี พิจารณาเปนสัตย์ ให้ลง พระราชอาญาปรับชายนั้นเปนลเมิดพระราชบัญญัติ แล้วให้เอาหญิงนั้น มากราบทูลถวายให้จงได้ ถ้าซื้อขายให้คนต่างประเทศ ท่านว่า มันต้องในระวางโทษลเมิดลักพาเอาหญิงในพระราชวังไป โดยบท พระอัยการ ฯ

๏ มาตรา ๕๕ ถ้าคนใด ๆ เข้ารับราชการในกรมวัง ห้ามมิให้ แต่งตัวเหมือนชายหนุ่มนักเลงเจ้าชู้ เอาดอกไม้ฤๅบุหรี่ทัดหู ฤๅ เป่าขลุ่ยนั่งผิวปากร้องเพลง ชักสีซอ ดีดพิณ ฤๅมีเครื่องสายบันฤๅ

ศัพทสำเนียงเสียงดนตรีต่าง ๆ เปนเครื่องยั่วยวนใจทั้งปวง ถ้าผู้ใด ขัดขืนมิได้เชื่อฟังตามพระราชบัญญัติ เอาบุหรีฤๅดอกไม้ทัดหู นุ่งผ้า แต่งตัวมีสีต่าง ๆ เข้าไปในพระราชวัง ให้ลงพระราชอาญาเจียนใบหู มันเสีย อย่าให้มันเอาดอกไม้ฤๅยาบุหรีทัดหูต่อไป ถ้าผิวปากฤๅ ร้องเพลง ให้ลงพระราชอาญาเจียนผีปากมันออกเสีย อย่าให้มัน ผิวปากร้องเพลงต่อไป ถ้ามันชักสีซอดีดพิณฤๅเล่นเครื่องสายสรรพ ดนตรีต่าง ๆ นั้น ท่านให้ลงพระราชอาญาตัดนิ้วมือมันเสียทั้ง ๑๐ นิ้ว อย่าให้มันดีดฤๅตีทำได้ต่อไป ถ้าทรงพระเมตตาโปรด ให้ไถ่โทษ ได้โดยพระราชกฤษฎีกาตั้งไว้ ฯ

๏ มาตรา ๕๖ ถ้าผู้ใดเข้าไปรับราชการในพระราชวัง บังอาจ กระทำล่วงลเมิดพระราชบัญญัติ มันไปขอหมากฤๅบุหรีพระสนม กรมการ เพื่อป้องกันความผิดทั้งปวง โดยกลอุบายแยบคายในเชิง เสน่หาก็ดี ฤๅพระสนมกรมการขอสรรพสิ่งของต่าง ๆ เปนของจะ หาให้โดยความเสน่หารักใคร่ก็ดี พิจารณาเปนสัตย์เห็นว่าคนทั้งสอง มีใจปดิพัทธรักใคร่ไปมาหากัน ท่านว่ามันไปสมคบกันกับพระสนมท่าน ให้ลงพระราชอาญาโบยหญิงนั้น ๓๐ ขวับ แล้วห้ามมิให้เข้าไปใน พระราชวัง ส่วนชายนั้นถ้ามันจงใจเสน่หารักใคร่ด้วย ให้ลงพระราช อาญาโบย ๒๕ ขวับให้มันเข็ดหลาบ อย่าให้มันเอาเยี่ยงอย่างกันต่อไป ฯ

๏ มาตรา ๕๗ ถ้าผู้ใดได้เห็นว่า คนใดกระทำความผิดลเมิด พระราชบัญญัติ ไปเปนชู้สาวด้วยหญิงแม่หม้ายหลวงก็ดี ฤๅได้เห็น มันพากันไปหลับนอนตามบ้านเรือนในที่ใดตำบลใดก็ดี ฤๅได้เห็นผู้ใด

กระทำอุบาทว์เกินเลยพระราชอาญาประการใด ๆ ก็ดี แล้วผู้ที่รู้เห็นนั้นนิ่งเฉยเสีย มันคบคิดปิดบังความผิดนั้นไว้ต้องในบทใด ๆ ก็ดี พิจารณาเปนสัตย์ ท่านว่ามันต้องในระวางโทษละเมิดพระราชอาญาพระราชกฤษฎีกาท่านบัญญัติไว้ ฯ

๏ มาตรา ๕๘ ถ้าผู้ใดด่าแช่งกันต่อน่าพระที่นั่งก็ดี ฤๅต่อพระภักตร์สมเด็จพระอรรคมเหษีก็ดี ฤๅต่อพระภักตร์สมเด็จพระอรรคชายาก็ดี ฤๅสมเด็จพระราชเทพีก็ดี ท่านให้ลงพระราชอาญาผ่าปากมันเสีย ถ้ามันด่าแช่งกันต่อหน้าพระแม่นางฤๅพระนางนักแม่นางก็ดี ฤๅต่อหน้าข้าราชการกำลังรับราชการอยู่ตามตำแหน่งก็ดี ท่านให้ลงพระราชอาญาตบปากมัน ถ้ามันด่าแช่งวิวาทกันถึงตบตีฤๅยิงแทงฟันกันต่อน่าพระที่นั่งต่อพระภักตร์ ท่านให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตรมันเสีย ถ้าตบตีชกต่อยแทงฟันกันต่อหน้าพระแม่นางฤๅพระนางนักแม่นาง ฤๅต่อหน้าอรรคเสนาบดี ข้าหลวงผู้ใหญ่ผู้น้อย ต้องในระวางโทษให้ลงพระราชอาญาโบยตั้งแต่ ๑๕ จนถึง ๕๐ ขวับตามโทษานุโทษหนักเบา ฯ

๏ มาตรา ๕๙ ถ้าผู้ใดบังอาจบุกรุกปาฤๅยิงขว้างเข้าไปถูกพระราชวัง พระคลัง พลับพลา ตำหนัก ฉนวน สวนอุทยาน ราชฐานมณเฑียรใด ๆ ในพระราชวัง จับตัวได้พิจารณาเปนสัตย์ ให้ลงพระราชอาญาโบย ๖๐ ขวับ แล้วเอาตัวมันไปขังไว้ ถ้าพระราชทรัพย์ของหลวงสิ่งใด ๆ หักพังให้มันจัดการทำใช้ฤๅหามาใช้หลวง ถ้าทำฤๅหาใช้ไม่ได้ให้ปรับมันเอาจตุรคูณ ถ้ามันปาฤๅยิงขว้างเข้าไป

ถูกเจ้าชีวิตรเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ฤๅถูกสมเด็จพระราชบุตรา พระราชบุตรี พระภาคิไนย พระภาคิเนยา ฤๅพระราชนุตโต พระราชนุตตา ฤๅพระสนมกรมการที่พระองค์เสด็จทรงโปรดนั้น ให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตรมันเสีย ถ้ามันปาฤๅยิงขว้างถูกพระสนมกรมการบรรดาอยู่ในพระราชวังนั้น ให้ปรับมันผู้กระทำผิดโดยถานลเมิดพระราชอาญาเอา ๔, ๓, ๒, คูณ ถ้าปาฤๅยิงขว้างถูกมีบาดเจ็บถึงสาหัส ให้ปรับมันตามบาดเจ็บนั้น ให้เอา ๔, ๓, ๒, คูณ โดยพระราชกฤษฎีกาตั้งไว้ ฯ

๏ มาตรา ๖๐ ถ้าผู้ใดเถียงฤๅขัดพระราชโองการเจ้าชีวิตรเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ฤๅสมเด็จพระราชบุตรี สมเด็จพระราชบุตรา ฤๅสมเด็จพระภาคิไนย สมเด็จพระภาคิเนยา สมเด็จพระราชนุตโต สมเด็จพระราชนุตตา สมเด็จพระอนุชา กระษัตรีกระษัตราก็ดี เจ้าจอมพระแม่นาง พระนาง นักแม่นาง นางผู้ใหญ่ผู้น้อย พระสนมกรมการก็ดี มันแช่งด่าครหานินทาประการใด ๆ ฤๅมันแช่งด่าปราสาทราชฐานอุทยานตำหนักก็ดี พิจารณาเปนสัตย์ว่ามันต้องในระวางโทษ ๘ สถาน ๆ ๑ ให้ลงพระราชอาญาตัดตอแล้วริบราชบาทว์ อีกสถาน ๑ ให้ผ่าปากฤๅฉีกปากมัน อีกสถาน ๑ ให้โบยด้วยลวดหนัง ๕๐ ขวับ ฤๅ ๒๕ ขวับ อีกสถาน ๑ ให้ขังไว้ ๒ เดือนฤๅ ๓ เดือน อีกสถาน ๑ ให้ปรับเอา ๔ คูณ อีกสถาน ๑ ให้ปรับเอา ๓ คูณ อีกสถาน ๑ ให้ปรับเอา ๒ คูณ อีกสถาน ๑ ให้ภาคทัณฑ์ไว้ ฤๅควรทำโทษสถานใดแล้วแต่เจ้าชีวิตรเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ฯ

๏ มาตรา ๖๑ ถ้าผู้ใดเถียงฤๅขัดพระราชโองการให้เสียหายผลประโยชน์ในราชการแผ่นดิน ท่านให้ลงพระราชอาญาโบย ๕๐ ขวัญ แล้วให้ตัดปากมันเสีย ถ้าปากแขงเถียงขัดพระราชโองการ ยังมิได้เสียหายในราชการแผ่นดินก็ดี ท่านให้ลงพระราชอาญาโบย ๕๐ ขวัญ แล้วเอากะลาตบปากมัน ถ้ามันด่าแช่งฤๅครหานินทา ฤๅมันทำนายทายเจ้าชีวิตรเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมเปนประการใดที่ชั่วร้ายนั้น ท่านให้ลงพระราชอาญาเอามีดผ่าปากแล้วลาดตระเวนประจานเสร็จแล้วประหารชีวิตร ทั้งริบราชบาทว์ด้วย โดยบทพระอัยการ ฯ

๏ มาตรา ๖๒ ถ้าผู้ใดแช่งด่าครหานินทาฤๅเถียงพระราชโองการสมเด็จพระอุปโยราช สมเด็จพระอุปราช ฤๅสมเด็จพระราชบิดา ราชมารดา สมเด็จพระไอยโก พระไอยกานั้น ท่านให้ลงพระราชอาญาโบย ๕๐ ขวัญ แล้วให้ผ่าปากมันจนถึงใบหู ถ้าทรงพระเมตตาโปรดมิให้โบยหลังฤๅมิให้ผ่าปาก ก็ให้ปรับโดยถานลเมิดพระราชอาญาเอา ๔ คูณ ฯ

๏ มาตรา ๖๓ ถ้าผู้ใดห้าวหาญบังอาจแช่งด่าเถียงปากแขงมิได้เกรงกลัว สมเด็จพระราชบุตรี ฤๅพระราชบุตรา ฤๅสมเด็จพระภาคินีโย ภาคินียา สมเด็จพระราชนุดโต ราชนุตตา ฤๅสมเด็จพระปิตุฉา มาตุฉา สมเด็จพระอรรคมเหสี พระเทพี พระชายา ท่านให้ลงพระราชอาญาโบย ๕๐ ขวัญ แล้วเอากะลาตบปากมัน ถ้าทรงพระเมตตาโปรดมิให้โบยหลังฤๅตบปากด้วยกะลา ก็ให้ปรับมันโดยถานลเมิดพระราชอาญาเอา ๓ คูณ ฯ

๏ มาตรา ๖๔ ถ้าผู้ใดเถียงขัดค่าว่าเจ้าชีวิตร เจ้าจอมถับทั้งพระแม่นาง พระนาง นักแม่นาง นักนาง ที่ทรงพระเมตตาโปรดให้มียศบันดาศักดิเปนข้าหลวงสนิทชิดทูลลอองธุลีพระบาทนั้น ท่านให้ลงพระราชอาญาโบย ๒๕ ขวับ แล้วเอากะลาตบปากมันด้วย ถ้าทรงพระเมตตาโปรดมิให้โบยหลังฤๅผ่าปาก ก็ให้ลงพระราชอาญาปรับมันโดยถานลเมิดพระราชกฤษฎีกา มีอยู่ในกรมราชทัณฑ์ฤๅกรมราชศักดิ ฯ

๏ มาตรา ๖๕ ถ้าผู้ใดครหานินทาติเตียนปราสาทราชฐานวิมานตำหนักพระราชวัง ฤๅสรรพการทั้งปวงที่พระองค์ทรงดำริห์แล้วให้ทำขึ้น ท่านให้ลงพระราชอาญาโบย ๓๐ ขวับ แล้วเอาค้อนไม้ตีปาก แล้วให้ปรับเปนลเมิดพระราชอาญาด้วย ฯ

๏ มาตรา ๖๖ ถ้าผู้ใดวิวาทด่าตีกันเวลารักษาทวารปราสาทราชฐาน ฤๅตามช่องพระแกลปรางปราสาทราชฐานพิมานบรรธมก็ดี มันกระทืบเบียดทำลายช่องพระแกลก็ดี ฤๅกลิ้งเกลือกเดินเหยียบย่ำเหนือฟูกพรมที่บรรธมฤๅที่ประทับก็ดี ปีนขึ้นตามช่องพระแกลฤๅกำแพงก็ดี จับได้พิจารณาเปนสัตย์ ให้ลงพระราชอาญาโบย ๒๕ ขวับ แล้วตัดแขนตัดเท้าประหารชีวิตรมันเสีย อย่าให้คนทั้งปวงเอาเยี่ยงอย่างต่อไป ฯ

๏ มาตรา ๖๗ ถ้าผู้ใดทัดดอกไม้ฤๅบุหรี่ ฤๅนุ่งผ้าสีชมพูสีแดง ฤๅคาดพุงพาดบ่าสองไหล่ ฤๅนุ่งผ้าลอยชายเข้าไปในชั้นกำแพงพระราชวัง เดินยืนทำท่าทางตรงน่าพระที่นั่ง มันเดินเข้าไป

ในที่ฉนวนพลับพลาตำหนักที่เคยประทับ มันแสดงกิริยาหมิ่นประมาท สัตรีหญิงพระสนมกรมการข้าหลวงข้างใน ให้ตำรวจวังซ้ายขวา ห้ามปรามขับไล่ให้ออกไปให้พ้น ถ้ามันมิได้เชื่อฟังคำ ให้ลงพระราชอาญาโบย ๑๕ ขวับ แล้วเอาตัวไปขังไว้ ๓ วันแล้วจึงปล่อยไป ฯ

๏ มาตรา ๖๘ ลักษณตำรวจวังตั้งตรวจตรารักษาหญิงพระสนมกรมการข้าหลวงข้างใน รับผิดชอบเหมือนอัยการตำรวจวังนอก ถ้ามีความผิดประการใด ๆ มีโทษลเมิดพระราชอาญาเหมือนกัน ฯ

๏ มาตรา ๖๙ ถ้าพระองค์เสด็จดำรัสสั่งให้ลงพระราชอาญาคนใดก็ดี ถ้าหลังคนนั้นยังไม่เคยรับพระราชอาญาเลย ถ้าดำรัสสั่งให้ลงพระราชอาญามากน้อยเท่าใดก็ดี ให้โบยลดหย่อนผ่อนลงมา ๑๐ ขวับ ถ้าดำรัสสั่งกระชั้น ๆ ซ้ำ ๒ หน ๓ หน จึงโบยให้ครบตามกระแสพระบรมราชโองการ ฯ

๏ มาตรา ๗๐ ถ้าผู้ใดคบคิดกันเสพสุรายาเมาในพระราชวังก็ดี นำสุราเข้าไปก็ดี ฤๅต้มสุราในพระราชวังก็ดี ฤๅกรอกสุราให้กันกินในพระราชวังก็ดี ถ้าซัดกว่าวขึ้นข้ามเหนือพระราชวังก็ดี ฤๅขว้างก้อนอิฐก้อนดินก้อนหินท่อนไม้ฤๅสรรพสิ่งทั้งปวงให้ข้ามไปเหนือพระราชวังฤๅพระราชมณเฑียรก็ดี จับได้พิจารณาเปนสัตย์ ให้ลงพระราชอาญาตัดแขนเสีย ถ้าขว้างข้ามพระที่นั่งที่เสด็จประทับอยู่ ให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตรมันเสีย ฯ

๏ มาตรา ๗๑ อีกประการหนึ่งถ้าไม่มีขันคาศักดิ ฤๅไม่เคยเข้าไปหลับนอนในพระราชวัง แล้วมันเข้าไปหลับนอนในพระราชวัง พิจารณาเปนสัตย์ เห็นว่ามันเข้ามาหลับนอนโดยสัตย์สุจริต ให้ลงพระราชอาญาโบย ๑๐ ขวัย ถ้าเจ้าพนักงานรักษาการในพระราชวังให้มันหลับนอน ให้ลงพระราชอาญาโบยเจ้าพนักงานผู้อนุญาตให้หลับนอนแทนตัว ๑๐ ขวัย ถ้าพิจารณาเปนสัตย์ เห็นว่ามันเปนพวกศัตรูผู้ร้าย ให้ลงพระราชอาญาตามบทพระอัยการ ฯ

๏ มาตรา ๗๒ ถ้าพวกโจรศัตรูผู้ร้ายแปลกปลอมเข้าไปข้างในพระราชวังก็ดี ฤๅโคกระบือช้างม้าฤๅสุนักข์ สรรพสัตว์ดุร้ายวิ่งเข้าไปในพระราชวังก็ดี ถ้ามันวิ่งเข้าไปถึงพระแท่นข้างในพระที่นั่งก็ดี ถึงพระที่นั่งฤๅตำหนักที่เสด็จประทับก็ดี ถ้าเปนตัวใหญ่ดุร้าย ฤๅสุนักข์เปนบ้าก็ดี คนบ้าก็ดี ฤๅศัตรูโจรผู้ร้ายแปลกปลอมเข้าไปนั้น กระทำให้พระองค์มีความหวาดเสียวตกพระไทย ถ้าถึงไล่ทุบตีแทงพื้นฤๅเหยียบย่ำประการใด ๆ ก็ดี ผู้คนในพระราชวังพิการบาดเจ็บล้มตายก็ดี ท่านให้ลงพระราชอาญาตำรวจวังผู้รักษาการนั้น ให้ประหารชีวิตรมันเสีย แล้วให้ริบราชบาทว์ด้วย ส่วนนายพระทวารให้ลงพระราชอาญาควักในตาทั้งสองออกเสีย ถ้าเพียงแต่มันเข้ามาแล้วจับตัวได้ ฤๅขับไล่ให้ออกไปได้ก็ดีให้ลงพระราชอาญาตำรวจวัง ๕๐ ขวัย ส่วนนายพระทวารนั้นให้ลงพระราชอาญา ๑๕ ขวัย ฯ

๏ มาตรา ๗๓ ถ้าผู้ใดเปนเจ้าพนักงานสำหรับใส่กุญแจ ฤๅไขกุญแจประตูพระราชวังก็ดี มันรู้มนต์วิทยาอาคมเสดาะเปิดทวารพระ

ราชวังให้หลุดออกมาก็ดี ฤๅเข้ามนต์สกดนายทวารพระราชวังก็ดี แล้วมันเข้าไปในพระราชวังลักเอาพระราชทรัพย์ก็ดี ฤๅเปนชู้สาวด้วยหญิงในพระราชวังก็ดี ลักนำพาหนีไปก็ดี พิจารณาเปนสัตย์ ท่านว่ามันต้องโทษในระวางมหันตโทษให้ตัดแขนตัดเท้าแล้วประหารชีวิตรเสีย ส่วนครูมันนั้นพิพากษาโดยสัตย์เห็นมันคบคิดกันประการใด แล้วให้มนต์วิชานั้นมา ท่านว่ามันทั้งสองต้องโทษอย่างเดียวกัน ฯ

๏ มาตรา ๗๔ ถ้าพระมหากระษัตริย์ขัตยวงษ์ทรงพระกรุณาโปรดข้าราชการใด ๆ ตั้งให้เปนอธิบดีสมุหนายกกรมพระตำรวจรักษาพระองค์ที่มีความซื่อสัตย์บำรุงรักษาภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระบรมนารถบพิตร ซึ่งเปนเจ้าชีวิตรเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ให้ดูแลตรวจตราต่างพระเนตรพระกรรณ ในเวลาค่ำคืนให้บังคับบัญชาข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยไปประชุมให้พร้อมกันตามลำดับชั้นผู้ใหญ่ผู้น้อยอย่าให้ขาด ถ้าเวลาใดเสด็จพระราชดำเนินไปทางใด ๆ ก็ดี ในเวลากลางคืนกลางวันก็ให้แวดล้อมตามเสด็จทรงพระราชดำเนินอย่าให้ห่างไกลพระองค์ ถ้าเกียจคร้านแลทิ้งราชการมิได้เอาใจใส่ตามพระราชนิยมฤๅไม่ประพฤติตามพระราชบัญญัติถ้านี้ ท่านว่ามันละเมิดพระราชอาญา ฯ

๏ มาตรา ๗๕ กรมพระตำรวจวังรักษาองค์ซ้ายขวา ให้ฟังบังคับบัญชาสมุหนายกพระกระลาโหม กรมพระตำรวจน่ารักษาองค์ซ้ายขวาให้ฟังบังคับบัญชาสมุหนายกมหาดไทย แม้ชำระความคดีเรื่องใด ๆ เปนความอาญาอุทธรณ์ชำระต่างพระเนตรพระกรรณของ

พระองค์ ถ้าพิพากษาตัดสินคดีเรื่องใดไม่เด็ดขาด ให้นำขึ้นเสนอต่อสมุหนายกพระกระลาโหม ฤๅมหาดไทยตามลำดับเจ้ากระทรวง แล้วทำฎีกาความสัตย์ตรามูลคดีส่งไปถึงพระราชครูโรงใน จะได้ปฤกษาชำระให้เจ้ากระทรวงเจ้ากรมตามซ้ายขวาตัดสินเรื่องนั้นต่อไป ถ้าคู่ความยังไม่พอใจยินยอม ให้ทำใบระวางฟ้องนั้น บอกไปให้พระราชครูใน ให้รื้อคดีเรื่องนั้นขึ้นพิพากษาตราตามกฎบังคับความ ถ้าตัดสินชำระคดีเรื่องนั้นยังไม่เด็ดขาดต่อไปได้ ให้คัดคำตรามูลคดีโจทย์จำเลย นำขึ้นกราบบังคมทูลเกล้า ฯ ถวาย พระองค์จะได้เสด็จออกมาทรงพระวินิจฉัยคดีเรื่องนั้นให้ ถ้าจะชำระตัดสินความเอง ท่านว่าต้องโทษลเมิดพระราชอาญา ถ้าตัดสินลำเอียงไปฝ่ายโจทย์ฝ่ายจำเลยให้ขาดจากความยุติธรรม ให้ปรับเปนลเมิดพระอาญาตามยันตาศักดิโดยพระราชกฤษฎีกา ด้วยเหตุใดจึงได้บัญญัติไว้ดังนี้ เพราะท่านว่าสุดศาลาแล้ว ยังแต่ศาลาตำรวจเท่านั้น ถ้าบังคับความผิดถูกประการใดก็ดี จะหาศาลาใดรื้อเอาคดีเรื่องนั้นมาชำระตัดสินอีกไม่ได้เลย ฯ

๑ มาตรา ๗๖ ถ้ากรมพระตำรวจคัดคำตรามูลคดีนำความขึ้นกราบบังคมทูลเกล้า ฯ ถวายก็ดี ฤๅนำความขึ้นเสนอต่อสมุหนายกให้เปนประธานก็ดี ฤๅทำคำสัตย์ส่งไปถึงที่ปฤกษากฎหมายให้บังคับคดีนั้นให้เด็ดขาด ถ้าจะออกนั่งชำระพิพากษาความก็ดี ฤๅสืบพยานก็ดีควรบอกคู่ความทั้งสองให้รู้เห็น ถ้ามิได้บอกคู่ความทั้งสองให้รู้ ฤๅมิได้นำคู่ความไปฟังพระราชโองการ ฤๅฟังคำบังคับบัญชาตาม

กฎหมาย ฤๅฟังคำพยานก็ดี กราบทูลฟ้องร้องไม่ให้หมดเนื้อความที่โจทย์จำเลยฟ้องร้อง ฤๅคำพยานไม่ให้หมดสำนวนคำในคดี ถ้าคู่ความวิวาทกราบทูลฟ้องเสนอขึ้นพิจารณาเปนสัตย์ ให้ปรับเปนลเมิดพระราชอาญา แล้วให้เอาตัวออกจากราชการ ไม่ให้เปนกรรมการชำระความต่อไป ฯ

๏ มาตรา ๗๗ ถ้ากรมพระตำรวจรักษาพระองค์รับฎีกาจากคู่ความไว้ก็ดี เบิดประตูตีกลองให้เรียกค่ารับฎีกา ๖ บาท แล้วให้เรียกค่าเบิดประตูโรงกลองอีก ๖ บาท ค่าตีกลอง ๔ บาท ๒ สลึง ค่านำฎีกาขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย ๖ บาท เวลาที่จะรับฎีกานั้นให้พิเคราะห์ดูสำนวนปากคำโจทย์จำเลยด้วยกันแล้วตรามูลคดีนั้น ให้พินิจพิจารณาดูคำที่ควร ทั้งเนื้อความให้ถูกต้อง ถ้าคำใดไม่ควรฤๅเนื้อความไม่ถูกต้องเข้าในคำราชตระกูลไม่ควรให้นำฎีกานั้นขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายเลย ให้มอบฎีกานั้นคืนให้แก่โจทย์จำเลยเอาไป ถ้ารับแล้วมิได้พินิจพิจารณาดูให้เลอียด ฎีกาฉบับใดที่ไม่ควรจะนำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย แล้วนำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายก็ดี คดีเรื่องใดไม่ควรให้ตีกลองร้องฎีกา แล้วปล่อยให้ตีกลองร้องฎีกาก็ดี เรื่องใดควรที่จะฟ้องร้องมิได้บังคับให้ฟ้องร้องคดีเรื่องใดที่ควรพิพากษาเด็ดขาดได้ แล้วปล่อยให้ตีกลองร้องฎีการื้อคดีเรื่องนั้นขึ้นอีก พิพากษาโดยสัตย์ ให้ปรับเปนลเมิดพระราชอาญา เปนพินัยเข้าหลวง แล้วใช้เงินที่คู่ความเสียไปเท่าใดให้ปรับมัน

เอา ๒ คูณ ยกเงินเดิมนั้นให้เจ้าของทรัพย์ที่เสียไปในคดีเรื่องนี้ ที่เหลืออยู่นั้นให้แบ่งเปนค่าตัดสินส่วนหนึ่ง เปนพินัยหลวงส่วนหนึ่ง โดยพระกฤษฎีกาตั้งไว้ มิให้ปรานีมันเลย ฯ

๏ มาตรา ๗๘ ถ้าคดีเรื่องใดที่ไม่ควรเอาตัวโจทย์จำเลยมากักขังก็ดี ไม่ควรข่มเหงแล้วมันข่มเหง ไม่ควรยกเอาคดีเรื่องนั้นขึ้นกราบบังคมทูลเกล้า ฯ ถวาย แล้วมันยกเอาขึ้นกราบบังคมทูลเกล้า ฯ ถวาย เชิญให้เสด็จออกทรงวินิจฉัย ไม่ควรฟ้องร้องให้ฟ้องร้อง การไม่ควรบังคับบัญชาแล้วบังคับบัญชาก็ดี พิพากษาตราคดีอาญาให้ยืดยาวไปกว่าหนึ่งเดือนเปนพระราชกำหนด พิจารณาเปนสัตย์ ให้ปรับเปนละเมิดพระราชอาญา แล้วให้ใช่โทษที่กระทำให้เขามีความผิดเสียหายนั้นด้วย แล้วใช้ทรัพย์ที่บังคับเอามาจากเขานั้นโดยพระอัยการ ฯ

๏ มาตรา ๗๙ กรมพระตำรวจเวรหายขาดไป มิได้เข้าอยู่ประจำรักษาการฤๅเฝ้าบำเรอ เวลาเสด็จโดยมีกระบวนแห่ มิได้เข้ากระบวนแห่ตามเสด็จก็ดี ฤๅเสด็จออกน่าพระลานเกษมสำราญพระราชหฤไทยมิได้ขึ้นเฝ้าก็ดี ถ้าเข้าเฝ้าเสด็จ มิได้นุ่งผ้าคาดพุงรัดเอวให้เรียบร้อยมิได้ถือหอกเข้าเฝ้าก็ดี ถ้าตำรวจน่าตามเสด็จฤๅเฝ้าเสด็จมิได้ถือหวายก็ดี ถ้าเสด็จรับสั่งตัวใช้สอยมิได้เห็นตัวอยู่ประจำการก็ดี ถ้าเสด็จจะรับสั่งให้ลงพระราชทัณฑ์ข้าราชการใด ๆ รับสั่งเรียกเอาหวายมิได้ก็ดี ถ้าเสด็จออกมิได้ตรวจตราดูแลผู้คนฤๅสัตว์ออกไปให้ห่างก็ดี เวลา

ค่ำคืนตามเสด็จมิได้ถือเพลิงก็ดี ถ้าผู้ใดเดินผ่านน่าพระที่นั่งไม่มีผู้ใดห้ามปรามก็ดี ถ้ามนุษย์ฤๅสัตว์อยู่ขวางน่าพระที่นั่ง ไม่มีใครมาห้ามปรามฤๅขับไล่ก็ดี ถ้าเสด็จประทับพลับพลามิได้ตรวจตราดูร้านเพลิงก็ดี ฤๅมิได้บังคับบัญชาให้ลาดตระเวนระวังการรักษาพระองค์ก็ดี ท่านให้ลงพระราชอาญาโบย ๒๕ ขวับ ฤๅ ๑๕ ขวับตามโทษานุโทษหนักเบา ถ้าตามเสด็จยกหอกตั้งขึ้น ท่านให้ลงพระราชอาญาโบย ๕๐ ขวับ ถ้ายกหอกขึ้นตะพายบ่า ถ้าดาบไม่มีฝักฤๅหอกไม่มีฝักท่านให้ลงพระราชอาญาประหารชีวิตรมันเสีย ฯ

๏ มาตรา ๘๐ ถ้าผู้ใดวิวาทด่ากันเถียงกันอยู่ข้างในพระที่นั่งก็ดี พูดจาห้าวหาญหยาบคายอวดอ้างเปนคนเก่งดุดันร้ายกาจต่อน่าพระที่นั่งก็ดี ทัดดอกไม้ฤๅบุหรี่ ห่มผ้าห้อยบ่าสองไหล่เดินไกวแขน นุ่งผ้าลอยชาย หยุดยืนเดินผ่านน่าพระที่นั่งเข้าไปในฉนวนพลับพลาน่าพระลานสถานตำหนักก็ดี ฤๅเทลาะวิวาทด่ากันก็ดี ให้ห้ามปรามไล่ออกให้ห่าง ถ้ามันไม่เชื่อฟังให้จับตัวลงพระราชอาญา ๑๕ ขวับแล้วเอาตัวมันขังไว้อีก ๓ วัน ฯ

๏ มาตรา ๘๑ ถ้าดำรัสใช้ตำรวจเวรให้เรียกข้าราชการใด ๆ ก็ดี ให้ไปบังคับกิจราชการ ถึงข้าราชการใดก็ดี ถ้าฟังไม่สัพแล้วเอาเนื้อความขึ้นกราบทูลเสนอ ถ้าไปเรียกเขาผิดชื่อ ไปบังคับบอกการเขาผิดจากพระราชโองการที่รับสั่งไปนั้น ให้ลงพระราชอาญาโบย ๑๕ ขวับ ถ้าไปบอกการผิดมีความเสียหายถึงการแผ่นดิน ท่านว่าต้อง

ระวางโทษ ๓ สถาน สถาน ๑ ให้ลงพระราชอาญาโบย ๕๐ ขวับ แล้วเอาตัวออกจากราชการเสีย อิกสถาน ๑ ให้ลงพระราชอาญาตัดปากมันเสีย อิกสถาน ๑ ให้ลงพระราชอาญาเจียนใบหูมันเสีย อย่าให้ข้าราชการทั้งปวงเอาเยี่ยงอย่างต่อไป ฯ

๑ มาตรา ๘๒ ถ้าดำรัสให้ตำรวจวังฤๅกรมวังผู้เถ้าผู้แก่ ฤๅท้าวนางจ่าโขลนบอกตำรวจเวรให้ไปเรียกข้าราชการใด ฤๅให้ไปเอาสิ่งใดไปกระทำการประการใด ถ้ามิได้เชื่อฟังคำบอกเล่า ให้กราบบังคมทูลเสนอ ถ้ามิได้รับสั่งฟังคำที่บังคับนั้นแล้วเพิกเฉยเสีย มิได้ไปมิได้ทำการตามบังคับก็ดี ต้องโทษที่มันขัดขวางพระราชบัญชาการให้มีโทษ ๓ สถาน คือสถาน ๑ ให้ลงพระราชอาญาตัดหัวแล้วริบเอาบ้านเรือนมันเสียด้วย อิกสถาน ๑ ให้ลงพระราชอาญาโบย ๕๐ ขวับ แล้วเอาตัวออกจากราชการเสีย อิกสถาน ๑ ให้ปรับเอา ๔ คูณ ฯ

๑ มาตรา ๘๓ ถ้าดำรัสใช้ตำรวจรักษาองค์ให้ออกไปเตือนเร่งเอาเลขส่วยอากรข้างในข้างนอก กราบถวายบังคมลาแล้วมิได้ไปเองใช้คนอื่นให้ไปแทนตัว ให้ลงพระราชอาญาเอาตัวมาขังไว้กว่าคนที่ไปนั้นกลับมาแล้วจึงปล่อยตัวไป ถ้าคนใช้ไปต่างตัวนั้นไปแล้วมิได้ราชการก็ดี ไปทำให้เสียหายในทางราชการของท่านก็ดี ไปช้าเกินกว่าพระราชกำหนดก็ดี ถ้าตัวไปเองแล้วทำเพิกเฉยเสีย มิได้ขวนขวายเตือนทวงเอาตามระเบียบราชการ ให้เนิ่นช้าไปไม่ได้ตามที่ดำรัสสั่งบังคับก็ดี ไปกินสินบนแล้วเอาใจให้ผัดผ่อนเวลาให้เสียราชการของ

ท่านก็ดี ออกไปแล้วมันขู่ข่มเหงให้อาณาประชาราษฎรเกรงกลัว มันทำเหนือกฎเหนือบังคับให้ได้ความรำคาญเดือดร้อนก็ดี ไปทำโดยอคติ ๔ ประการก็ดี พิจารณาเปนสัตย์ ท่านว่ามันต้องในระวางโทษ ๖ สถาน ตามโทษานุโทษหนักเบา โดยพระอัยการบัญญัติไว้ ฯ

๏ มาตรา ๘๔ ถ้าศัตรูก็ดี ฤาสรรพสัตว์ดุร้ายก็ดี มนุษย์ก็ดี สัตว์ก็ดี ที่เปนบ้าเสียจริตเข้าไปในพระราชวังถึงพระลานน่าพระราชโรงเปนเขตรน่าที่อัยการตำรวจ มันทำให้เสด็จตกพระราชหฤไทยกลัว ท่านให้เอาโทษตำรวจถึงประหารชีวิตร ส่วนนายทวารนั้นท่านให้ลงพระราชอาญาควักเอาลูกในตาออกเสียทั้งสองข้าง ถ้าเสด็จมิได้เห็นมิได้ตกพระไทยกลัว มันขับไล่ออกไปเสียได้ พระองค์เสด็จทรงทราบต่อภายหลัง ให้ลงพระราชอาญาโบยตำรวจ ๓๐ ขวับ ให้ลงพระราชอาญาโบยนายทวาร ๑๕ ขวับ ฯ

๏ มาตรา ๘๕ ถ้าผู้ใดนุ่งผ้าใส่เสื้อมีสีเหลืองสีแดง ฤานุ่งดำใส่เสื้อกระบอก ฤานุ่งผ้าไม่มีน่า ฤาใส่เสื้อนอกแล้วเอาผ้าห่มห่มทับบนเสื้อ ฤาผ้าขาวม้าพาดบ่าทั้งสองไหล่ ฤานุ่งผ้าปกกรอมลงใต้สดือก็ดี นุ่งผ้าลอยชายก็ดี นุ่งผ้าจีบก็ดี ฤานุ่งผ้าเอาชายมาเหน็บน่าก็ดี ฤาเอาดอกไม้บุหรี่ทัดหูก็ดี แล้วเดินเข้าไปในพระราชวัง ฤาเดินเข้าไปในฉนวนน่าพลับพลาก็ดี ในรั้วกำแพงกระลาบาทก็ดี ฤาเข้าไปตรงน่าพระที่นั่งวาหะณะก็ดี จับตัวได้พิพากษาโดยสัตย์ ว่าต้องโทษละเมิดพระราชอาญา ฯ

๏ มาตรา ๘๖ ถ้าสมเด็จพระราชบุตรี ฤๅสมเด็จพระราชบุตรา สมเด็จพระภัคินิยา พระราชนัดดา ทั้งเจ้าจอมพร้อมทั้งพระสนม กรมการบรรดาอยู่ในพระราชวัง มีเหตุศุขทุกข์ประการใด ฤๅมีคดีเกี่ยวข้องในส่วนตัวก็ดี ฤๅมีญาติพี่น้องมาพึ่งพาก็ดี ให้ไปบอกกรมวังนำคดีเรื่องนั้นไปร้องฟ้องต่อเจ้ากระทรวงกรมการให้พิพากษาตราคดีนั้นทำตามกฎหมายสำหรับบ้านเมือง อย่าให้จัดคนยำเรอไปเกาะจับเอาตัวเขามาบังคับบัญชาโดยอำนาจของตนเอง ถ้าทำโดยอำนาจอำเภอใจของตนเอง ท่านว่ามันต้องโทษโดยพระราชกฤษฎีกาตั้งบัญญัติไว้ ส่วนคนยำเรอนั้นก็ให้ทำโทษเสมอกันกับตัวการ ฯ

๏ มาตรา ๘๗ พระมหากระษัตริย์ขัตยวงษ์ ทรงพระกรุณาโปรดให้ท่านอธิบดีศรีราชมณเฑียรบาลให้ตั้งสิ่งของ ๔ จำพวก คือมีสติบัญญาให้ว่องไวเฉลียวฉลาดทั้งภาษาต่าง ๆ ๑ คือให้รู้จดจำกฎหมายกฎข้อบังคับตำหรับตำราโบราณ มิได้หลงลืมติดขัด ๑ คือให้ประกอบด้วยศีลสัจจังขันติกตัญญู ๑ คือให้รู้มนต์ทั้ง ๓ คือพุทธมนต์ ๑ ราชมนต์ ๑ ไสยมนต์ ๑ ถ้าได้ครบทั้ง ๔ จำพวกนี้ เห็นสมควรแล้วจึงตั้งเปนอธิบดีมณเฑียรบาล บังคับบัญชาในกิจราชการเหนืออรรคเสนาบดีจตุสดมภ์มุขมนตรีทุกกระทรวงกรมการ ทั้งข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย สมควรให้เขาบังคับบัญชาได้ทั่วไป ฯ

๏ มาตรา ๘๘ ส่วนท่านอธิบดีศรีราชมณเฑียรบาลนั้น จงตั้งใจคิดถึงพระเดชพระคุณเจ้าชีวิตรเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม พิพากษาคดีรักษาราชการ พระราชโรง พระราชมณเฑียรพิมาน ตำหนัก

ตรวจตราดูแลบังคับบัญชาเจ้าพนักงานรักษาปัดกวาดผงลอองที่พระราช โรง พระราชฐาน พระลาน ในเวลาค่ำคืนเที่ยงข่ายให้สอาดทั้งในทั้งนอก แลทั้งปราสาทราชสถานเกยแก้วพลับพลา ถ้าหักพังให้บังคับบัญชาให้ทำซ่อมแซมขึ้นใหม่ อย่าเดินให้เลยทำเพิกเฉยไม่เอาใจใส่ ธรรมดาอยู่บ้านเรือนต้องแต่งรักษาทรัพย์สมบัติกับบุตรภรรยาของตนฉันใด ให้เอาพระราชโรงฤๅพระราชสถานวิมานตำหนักที่เฝ้าเปนบ้านเรือนตกแต่งรักษา เอาพระราชทรัพย์ในท้องพระคลังนั้นให้เหมือนของตนพิทักษ์รักษาอย่าให้หักพังกระจัดกระจายไป สิ่งใดเก่าเปลี่ยนเอาขึ้นเปนใหม่ให้จงได้ ให้เปนศิริมงคลในพระราชวัง เข้ามาอย่าให้ขาดในเวลาราตรี ดูแลว่าราชการเฝ้ารักษาบังคับบัญชาการทุกกระทรวงกรมการให้ขึ้นเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาทเช้าเย็น ให้เกรงกลัวพระราชอาญาตรวจตราให้ทั่ว นั่งเฝ้าให้เรียบร้อยถูกต้องตามตำแหน่งขันดาศักดิ์ผู้ใหญ่ผู้น้อยตามพระราชบัญญัติไว้จงทุกประการ ถ้าจะบังคับกิจการทวาทศมาศกับราชการทั้งปวงให้ถูกต้องตามกฎหมายลำดับประเพณีโบราณมา จงมีมโนรถรักภักดีในพระราชวงษานุวงษ์แลข้าราชการใหญ่น้อยทั้งปวง ให้มีความสัตย์สุจริตในการตื่นฦกหนักเบา อย่ายึดบังฤๅเบียดเสียดนินทาพยาบาทอาฆาฏจองเวร จงรู้ความยากจนเข็ญใจทุกข์ร้อนธุระที่จะบังคับการไปให้ถูกโดยสมนึกควรที่จะกระทำได้ อย่ามีใจทุจริตอิจฉาฉันทา ให้รู้เห็นว่าเกียจคร้านฤๅขยันหมั่นอุส่าห์รับราชการก็ดี ถ้ารู้เห็นว่าผู้ใดมีพิทยาบำเหน็จความเจริญในราชการแผ่นดิน รู้การแล้วควรกราบทูล รู้ซึ่งพระราชหฤไทย รู้ทั้งอัธยาไศรย

ทุกประการ รู้ว่าการควรฤาไม่ควร รู้ว่าเปนผู้ใหญ่ผู้น้อย รู้ว่าเปนเผ่าพงษ์วงษ์ตระกูล รู้ทั้งผู้อยู่บำเรอเปนข้าราชการทั่วถึงกันหมด รู้ทั้งสรรพกิจการนุกิจทั้งปวง ให้เลอิยดทั้งข้างในแลข้างนอก ถ้าไม่ร่ำเรียนให้จดจำพระราชกิจทั้งปวงให้เฉลียวฉลาด อย่าให้มีติดขัดเว้นเหลืออยู่อย่างหนึ่งอย่างใดเลย อย่าเกียจคร้านไม่ระมัดระวังราชการในแพนกใดฤาจำพวกใดก็ดี ต้องในระวางโทษลเมิดพระราชอาญาใน ๕ สถาน ๆ ๑ ให้ลงพระราชอาญาโบย ๕๐ ขวับ แล้วเอาตัวขังไว้อีก ๓ เดือน แล้วจึ่งเอาตัวมันออกจากราชการเสีย อีกสถาน ๑ ให้ลงพระราชอาญาปรับเอา ๔ คูณ อีกสถาน ๑ ให้ปรับมันเอา ๒ คูณ อีกสถาน ๑ ให้ปรับมันเอา ๓ คูณ อีกสถาน ๑ ให้ภาคทัณฑ์ไว้ ฤาควรทำโทษสถานใด ก็ให้ลงโทษมันสถานนั้น ฯ

๑ มาตรา ๘๙ ให้ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยทั้งปวง มีออกญาพระยา พระหลวง ขุนหมื่นมุลนาย ที่มียันตาศักดิสูงต่ำ ให้ฟังบังคับบัญชาในกิจราชการ ให้เกรงกลัวอำนาจเรือนหลวงเปนผู้รับผิดชอบส่วนอาญาในกฎมณเฑียรบาล ฤารับพระราชโองการ ฤาพระราชดำรัส ฤาพระราชบัณฑูร ฤาพระราชเสาวนี บังคับบัญชาการตามธรรมเนียมราชการใหม่ก็ดี ฤาเตือนกิจราชการเก่าใหม่ก็ดี ให้รับรองตามบังคับ ถ้ามิได้รับรองตามบังคับ ฤารับแล้วมิได้ส่งกิจการตามกำหนดก็ดี ถ้ามีฎีกาหมายเกาะเรียกตัวให้ไปรับกิจการฤารับแก้คดี มีโจทย์เขามาร้องฟ้องแล้วมิได้ไปตามหมายนัดบังคับก็ดี พิจารณาเปนสัตย์ให้ต้องโทษลเมิดปรับมันตามยันตาศักดิ ฯ